

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

L'ACTUALITAT

Confusionisme polític

Els esdeveniments polítics d'aquesta setmana han vingut a confirmar les nostres apreciacions sobre el confusionisme de la política espanyola. No ens hem cansat de demanar una política nacional, per tal de consolidar el règim. Contràriament a aquesta exigència, que és nostra i d'una part considerable de l'opinió del país, hem vist produir-se fets reveladors d'una indolència desconcertadora, d'una manca de nervi governamental, que qualificariem de suïcida si no sabéssim prou bé que al fons no és res més que incapacitat. Com si no conequéssim prou bé el senyor Alba, l'home de l'Hotel Meurice, ens ha volgut esplaïar novament amb els seus dots d'intrigant i hem assistit a combinacions i jugades que s'havien arreuconat feia temps. Sembla que el senyor Alba, amb el cor a la mà, que és la manera habitual de fer semblants coses, va reconèixer que el senyor Lerroux corria el risc de diluir-se del tot, i s'apressà a salvar-lo per salvar la República. Aquests intents generosos foren acollits glacialment i el famós pla Alba estava destinat a fer pila al recó dels trastos inútils. Però la política a Madrid és radical i la sorpresa ha estat considerable quan s'ha vist que el famós pla Alba era acollit novament per Lerroux — aquesta vegada amb agraïment i admiració —, i es convenia a considerar-lo com efectivament salvador de la República.

Pot estar content el senyor Alba! Segui quina sigui la sort del seu pla, té segur d'entrar a la glòria. Qui hagués dit mai que el president de la Cambra, atorgant-se atribucions que no li són reconegudes, es permetés de donar, amb aires de protector, un pla al Govern?

Tot això faria riure molt si rera cortines el senyor Alba i els seus tot recents amics no preparessin un canvi d'escena truculent i genial. Gil Robles, a Salamanca, anunciava amb l'energia pròpia d'un futur ministre de la Governació, que ells governarien, i per fer-ne veure la necessitat li calia retreure només l'estat del país, en el qual ell i els seus amics no estan pas nets de tota culpa.

Cal que remarcuem l'habilitat? El país, d'ençà de les darreres eleccions, torna a estar en aquell marasme propi del temps del governador de torn. Al camp, els amics de Gil Robles practiquen la política del pitjor que els serveix d'excusa a la propaganda. Amb una inconsciència que esfereix, els socialistes, als quals cap lliçó no els serveix d'ensenyança, declaren vagues a Ceuta, Jaén, i d'altres punts vitals de la nació, per tal de complir llurs consignes de la presa del poder. La desfeta de llurs companys austríacs, davant la qual hom deu inclinar-se, no els demostra encara amb prou claredat la missió que deu complir la social-democràcia per tal de mantenir la seva organització. Quan els capdavanters del socialisme a Anglaterra, Bèlgica, França, declaren l'absurditat de la «lluita de classes», i orienten en un sentit constructiu i antiteòric llur actuació, els dirigents espanyols prediquen una solució que la majoria d'ells accepten per honor i sense cap convicció.

De res no serveix, però, l'abstracció política en una època com la nostra que veu liquidar-se tants castells a l'aire, sense que cap de les lleis fonamentals de la política en pateixi gens.

Es per invocar aquestes lleis fonamentals de la política a Catalunya que els líders de la Lliga s'irriten sovint. Ells tampoc veuen clar que el pitjor mètode de la política és fer entrar el contrari en el seu joc. Com si fos un destí tràgic, el senyor Cambó, que es va passar la vida per convèncer Catalunya que el rei esdevindria amic nostre, ara s'entesta a voler-nos fer creure que quan els agraris es fan una mica republicans el catalanisme l'hi ha d'agrair. I el senyor Cambó, que tanmateix es creu avisat i prudent, oblida que qui té a les mans les regles del bon seny polític, sap com no són conciliables certs antagonismes de doctrina, de tradició i de comportament. Ara que ens fem càrrec dels mals de cap dels dirigents de la Lliga. Víctimes d'una campanya electoral que ultrapassava la moderació del bon soci, el senyor Cambó i acòlits es varen trobar, en perdre les eleccions, amb una cosa amb què no comptaven. Ells parlaven en polític catalanista, quan feien servir el micròfon, i l'endemà es trobaven amb els seus partidaris que parlaven d'interessos. L'ordre públic, suprem estirabot d'estira-corde sense genialitat, cobrí un moment l'agitació. El fals maquiavelisme, però, ha estat vist pel més orb; i ara la Lliga que ha de fer per rependre la seva normalitat po-

lítica? La solució, adalerada, la busca a Madrid. Catalunya, que en tots aquests tripijocs ha guardat una serenitat exemplar, i que fins i tot s'ha permès mostrar-se alegre, Catalunya que viu el nostre moment polític i l'aprova perquè correspon al seu temperament de mesura i de seny, viu alerta davant les eventualitats d'unes disposicions que més que anar contra Catalunya són fruit del confusionisme polític. La Lliga

La sortida, dimarts, del president cap a Madrid

a Madrid farà el paper d'adoba-disbarats i serà un magnífic pretext per presentar-se novament al Parlament de Catalunya amb l'exigència de l'agraïment.

Seria demanar massa la tornada a la normalitat política? Ara ja hem fet una altra prova. Els pobres d'espirit es creien que era possible la resurrecció de les velles concepcions. Per un moment les hem vistes de prop, però s'han tornat a morir en quatre dies. Molts dels clarividents, fins i tot entre els més conservadors, convenen que això no va bé i que el que cal és rectificar de conducta.

Una altra vegada és la realitat que s'imposa. Aquesta realitat és la República. Es creien que no volia dir res i només per amenaçar la reacció ha estat tan forta que a correu-ta degueren fer concessions. Però el confusionisme que han creat s'ha d'esvair ben prompte. Cadascú que declari la seva filiació i que la ciutadania decideixi. A Catalunya la prova ja fou feta i el resultat és tan esperançador que no dubtem a qualificar-lo d'exemplar per a les altres terres d'Ibèria que vulguin copiar de Catalunya la fermesa dintre la moderació, la justícia dintre la legalitat, el patriotisme dintre la convivència.

De Dijous — a Dijous

Un incident ocorregut la setmana passada entre els reporters municipals i un regidor que, malgrat el seu caràcter fàcilment sulfurable, ha encertat aspectes en la seva gestió, ens invita a dir quate coses sobre el concepte que del periodisme tenen alguns periodistes i que ha contribuït molt a l'opinió, no pas gens alagadora, ue el públic professa, amb aquell esperit de generalització tan còmode, sobre els que exercim aquesta professió.

Deixem de banda el cas concret dels reporters municipals i el senyor Vachier, i només de passada remarcuem el grotesc del cas de La Veu traient la caixa dels trons i afirmant, amb una exageració intempestiva que allò no era més que una demostració de com odien la premsa els règims de dictadura (que tothom sap que són els propugnats per tants i tants amics de la Lliga i per molts caracteritzats militants d'aquesta entitat.)

Aquell concepte baix de sostre del periodisme no és sinó una de tantes facetes de l'espirit lerrouxista (paraula que a Barcelona té un significat, més que polític, moral), caracteritzat per l'arrelat convenciment que el que cal és viure com a porcs, mal que sigui de les coses més infimes.

I una mica per tot, però sobretot des de l'Ajuntament, que durant molts anys ha estat un focus actiu de desmoralització, s'ha fomentat aquest parasitisme. El repartiment de petits favors — mesquina de banda de l'afavoridor i de l'afavorit — ha estat considerat un bon mitjà, el millor, de govern. Tot regidor sabia que obsequiant els reporters amb una cistella per Nadal, algun cigar de tant en tant, una credencialleta en el cas més avantatjós, etc., tenia els fabricants d'opinió que podrien ésser els periodistes, en una actitud favorable. Si algun d'aquests un dia gosava fer una petita mala passada, indubtablement mancava al pacte tàcit que signava en acceptar el cigar o la cistella.

Amb el temps, la situació, en comptes de millorar, empitjorà. Aviat s'arribà al pintoresc costum dels àpats amb què cada dos per tres un senyor ocupant un càrrec públic obsequiava els periodistes als quals era encomanada la feina informativa en el departament regit per l'editor del banquet.

Si això pot ésser una garantia de la independència de l'informador, és un misteri inexplicable com tots els misteris.

I per aquest estil ocorrien una colla de coses. I molts periodistes es creien de bona fe que el periodisme és això, parasitisme, viure de franc, pescar gangues... El de menys, és saber una mica d'escriure, tenir nas per a la recerca i captura de notícies, i, sobretot, tenir aquell mínim d'independència i de caràcter, perquè són qualitats que surten cares.

Amb aquesta afició al parasitisme, a les gangues infimes, a pagar amb una gasetilla un petit favor, en una paraula, a exercir un chantage sòrdid que no val ni deu rals, es comprèn que surtin diaris gairebé clandestins amb el sol fi de tenir quatre passis i avencar quatre quartos a un empresari d'espectacles que sent por d'una arma imaginària; que hi hagi periodistes que niingú no sap ben bé on escriuen (si és que en saben). És comprèn, en resum, que molta gent tingui envers la classe en general un menyspreu invencible.

Ara que, entenem-nos, molta gent d'aquesta té una moral semblant, sinó que la posa en pràctica d'una altra manera. Perquè, fet i fet, el clima moral és el mateix, i la mentalitat lerrouxista està més estesa del que sembla. — C. R.

A la pàg. 3: Records. El rei Albert de Bèlgica havia estat dues hores a Barcelona, per Joan Tomàs. A la pàg. 6: "El problema peninsular" de Cases Carbó. El catalanisme i l'ideal ibèric, per Fermí Bergés

Any VI. Núm. 264 - Barcelona, dijous, 22 febrer de 1934

Haver-se dit catalanista no serveix de res si ara no se n'és més que mai.

MIRADOR INDISCRET

La branca de pi

No arriben encara a competir els nostres gangsters amb els de Nordamèrica, ni tampoc els escàndols de les nostres presons amb els de les d'aquell privilegiat país, però ens hi anem atansant.

Fa poc que en un gran establiment penal nordamericà es descobrí que un dels reclusos es dedicava al comerç d'estupefaents i que els seus clients eren, tots, reclusos com ell. La cella estava convertida en un veritable fumador d'opi.

Doncs bé; quan, darrerament, a la Presó Model de Barcelona, fou coneguda l'existència d'un veritable club, les autoritats descobriren, de més a més, que un pres havia muntat un negoci de vins i transformat la cella en una mena de taverna.

Això no és tot.

El taverner, perquè els clients sabessin trobar la seva cella i no hi hagués confusió, sabeu què va fer?

Va penjar una branca de pi al defora.

Hoste d'honor i... baratet

Dorita Mignone no és, com el seu nom farà suposar a molts, una cançonetista. És una doctora argentina en ciències socials, delegada en Congressos Internacionals i presidenta de no sabem quants Comitès. Molt gentil, val a dir-ho.

La senyoreta Dorita Mignone ha estat dos dies a Barcelona, abans d'embarcar cap a la seva terra.

S'estatjava a l'Hotel de la Marina.

—El partit radical — manifestà a un amic — m'ha declarat hoste d'honor...

Aquest amic deia després a uns companys:

—Francament: ara que són al poder, trobo que els radicals l'haurien pogut portar al Colón o al Ritz!

Rectificar resulta pitjor

El senyor Santaló, en nom d'E. R. de C., s'oposa, en el Parlament de la República, en discutir-se el cas del senyor Calvo Sotelo, al projecte d'amnistia que el lerrouxisme volia fer empassar al país.

—Nosotros — exclama, poc més o menys, el senyor Santaló — somos contrarios en absoluto a que puedan reintegrarse a la vida política española esos dos hombres nefastos de la dictadura que fueron los señores Calvo Sotelo y conde de Guadalhorce.

—Ex-conde! Ex-conde! — criden els socialistes.

El senyor Santaló rectifica:

—Ai, sí! Los señores ex-Calvo Sotelo y conde de Guadalhorce.

El problema econòmic, sobre tot

El diputat per Tarragona senyor Mangrané té la mania dels «problemes econòmics». En parla a cada moment.

Una vegada, al tren, quan encara no era diputat, va arribar àdhuc, en una discussió entre diverses personalitats, a empipar el senyor Camer.

—Calieu, calieu, que no en sabeu res! — li digué aquest, en to furiós.

El senyor Mangrané, aleshores, va callar, però, potser perquè té immunitat, ha ressuscitat ara el seu tema predilecte.

Darrerament, en una reunió parlamentària secreta en la qual, entre altres coses, havia de discutir-se la cessió de l'edifici de l'antic Senat per al Tribunal de Garanties, s'aixecà i preguntà:

—Avui que no hi ha públic ni premsa que ens destorbi, per què no discutim el problema econòmic d'Espanya?

Encara es senten les rialles.

Exacte!

Es gran, aquest senyor Mangrané. Heus ací una altra anècdota que, com

l'anterior, ens arriba de les Corts espanyoles.

El senyor Mangrané estava fent un prec, però s'havia allargat ja tant, que el president li observà:

—Yo pediria a S. S. que se ciñera más al asunto. Está convirtiendo su ruego en una verdadera interpelación.

—Exacto — confessà el diputat tortosí.

I afegí:

—Me callo.

El senyor Trabat cregué oportú intervenir.

—Advierto a la Presidencia — digué — que el señor Mangrané no ha hablado en nombre de esta minoría, sino a sus cuentas y expensas.

—Exacto, exacto — repetí l'alludit —. Se me había olvidado.

Quan el senyor Calvet s'indigna

Encara una altra anècdota del Parlament de la República.

Aquesta és del diputat rabassaire senyor Calvet.

Estava parlant el senyor Ventosa i Calvet... El senyor Calvet, indignat pels conceptes expressats pel diputat regionalista, prengué tot d'una actitud d'anar-se'n i exclamà, en català:

—Apa, home, apa.

Brunet es fa "heimwehren"

Dimecres de la passada setmana, Manuel Brunet va arribar a la seva penya del Llion d'Or visiblement optimista. S'acabaven de rebre notícies que Dollfuss havia guanyat la partida i Manuel Brunet digué amb aires de satisfacció:

—Heu vist com apallissen els socialistes! Ara va bé! Ja els f...m a tot arreu!

Un goig que dura poc

No fa molts dies que La Veu del Vespere publicava una nota encapçalada amb aquest títol: L'enrenou de la tercera divisió de la Lliga.

—Ja era hora — féu un ciutadà — que la Lliga es decidís a confessar públicament el seu malestar interior. Fins ara, et veies obligat a saber les coses que passen dins el partit per mitjà dels diaris contraris...

El bon ciutadà va continuar llegint i el seu descanç no es féu esperar. Llegia la secció d'esports.

Tindrà una sorpresa

Quan l'hirsut ex-escamot Forcades va cometre aquell intent de sub-agressió a dos periodistes que fan informació a la Generalitat, el doctor Dencàs, que aleshores el tenia de funcionari al seu departament, va dir-li que no calia que es molestés a tornar-hi.

Forcades va pendre's al peu de la lletra el manament del conseller i no va tornar a l'oficina. Va limitar-se a anar cada fi de mes a Caixa, a cobrar.

Possiblement fou degut a això, que discutint l'altre dia amb uns amics al Cafè de la Rambla En Forcades deia:

—Jo de funcionari en sóc tant com vosaltres; vosaltres cobreu, jo també. Ves quina diferència hi ha!

Efectivament. Per haver-se extraviat la comunicació en la qual es donava compte al cap de la secció corresponent que Forcades havia quedat cessant, aquest hauria pogut cobrar indefinidament de no produir-se la seva indiscreció.

Quan li ho contaren al doctor Dencàs, el jove conseller va signar amb la celeritat pròpia del llamp, una nova comunicació.

I pensar que si no hagués estat per aquesta indiscreció, dimecres vinent Forcades hauria anat tan «serio» a Caixa a cobrar!

Buidatge ràpid

Com que ja tothom organitza sessions de cinema, fins La Veu del Vespere, la Joventut Socialista de Barcelona presentà, al Volga, divendres passat, La Mare, de Pudovkin, i A nous la lliberté, de René Clair, aquest darrer film, que no té pas res de socialista, amb mutilacions imperdonables. Acabada la sessió, l'altaveu acomiadava el públic amb les notes de La Internacional. Tothom, lentament, abandonava la sala satisfet de la vetllada «roja» que acabava de viure... còmodament assegut.

Un del públic, enardit probablement per la força sediciosa i satírica dels dos films projectats, no pogué evitar d'intercalar entre les notes de l'himne proletari un «Visca la Tercera Internacional!» que ressonà paorós per damunt dels caps dels assistents.

Aquest crit tingué la virtut de fer perdre la lentitud del pas del públic i d'obtenir que la sala fos evacuada amb un ritme del tot revolucionari.

Només una mica

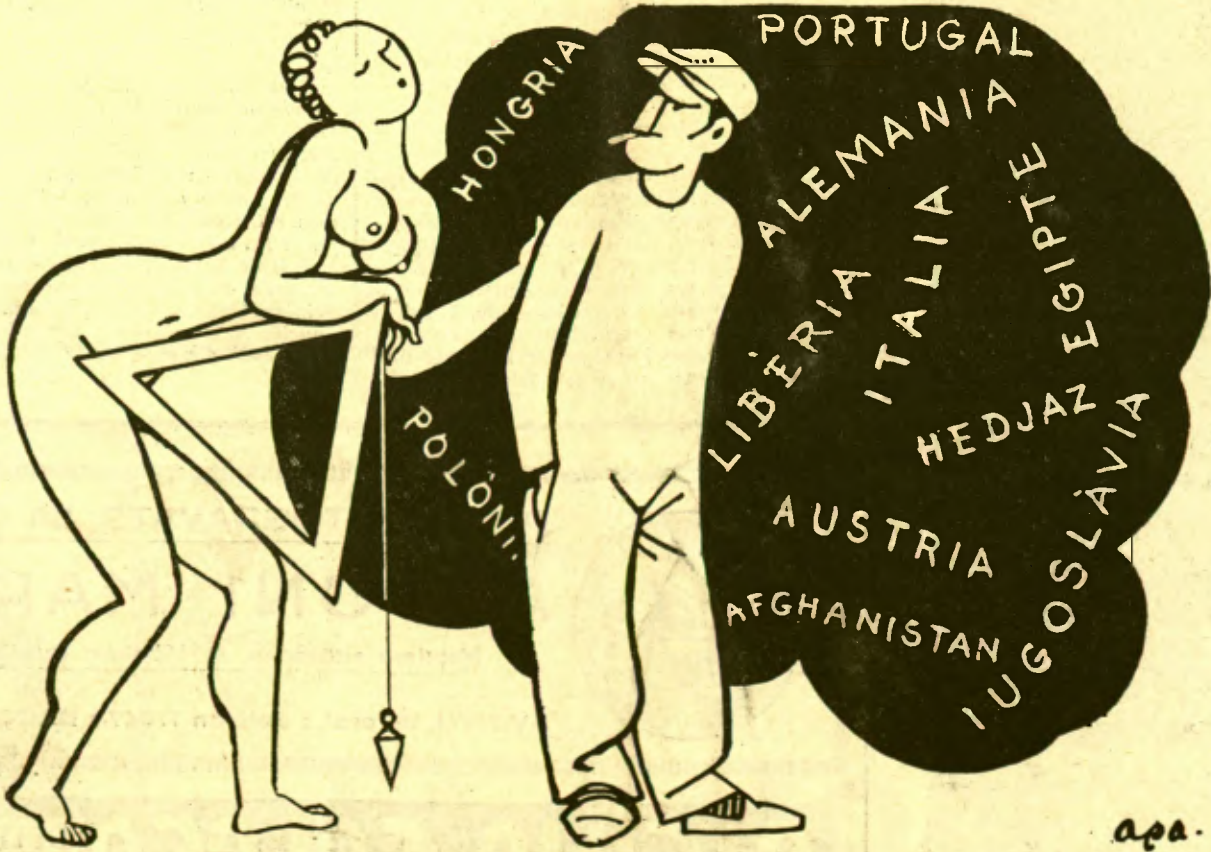
Com la premsa ha fet públic, aquell heroic Estat Català dels bons temps dictatorials ha canviat el nom pel de Partit Català Proletari. Els entesos en aquestes coses diuen que el motiu és perquè no se'ls pugui confondre amb els separatistes governamentals (escamots) agrupats dins les Joventuts d'Esquerra d'Estat Català.

Fa uns dies que comparegué al partit «proletari» un senyor ja una mica ancià. Volia adscriure-hi una filla seva. Deia:

—La meua nena és separatista des que va néixer; per això he pensat afiliar-la a vostès. Sinó que no estic molt decidit perquè m'han dit que vostès són comunistes... És veritat això, que vostès són comunistes també?

Artur Cussó — un dels de Prats de Molló, però aquest autèntic —, davant l'adquisició d'un nou adept, respongué:

—Veurà... Si que ho som, però no pas gaire...

LA TACA FEIXISTA

—Tu vés badant i combatent la democràcia

On ha anat, el senyor Vachier?

Es ben coneguda de tothom la intemperança del conseller-regidor senyor Vachier. No cal descriure-la.

Si calgués, amb aquesta anècdota n'hi hauria prou.

Es troba En Jaume — En Jaume, abans, era el doctor Aguadé; ara, és el senyor Vachier — a les oficines municipals de circulació quan, per telèfon, el demanen.

Es posa a l'aparell; comença la veu de l'interlocutor, que segurament és un llauana, i respon:

—El senyor Vachier no hi és.

L'interlocutor, es suposa que insisteix.

—Li dic que no hi és! —repeteix, alçant ja la veu, el propi Vachier.

L'interlocutor no es deu donar per satisfet o pregunta potser on pot haver anat el senyor Vachier, ja que el famós conseller-regidor, aquesta vegada cridant, exclama:

—El senyor Vachier se n'ha anat a fer p...!

El comissari va de bòlid

La policia practica una inspecció a una casa de mala nota del carrer de l'Arc del Teatre i aixeca, després, el corresponent atestat.

L'atestat ha d'ésser minuciós. Tot ha d'estar-hi ben consignat: les persones que hi havia, el mobiliari...

—Hi faig constar també aquesta peixera? —interroga un agent al comissari.

—No; no cal. No l'hi posi.

Quan l'atestat està llest, el comissari el llegeix i es topa que parla d'unes meretrices que es trobaven a la cambra.

—Hombre! —exclama el comissari—. No le he dicho que no pusiera nada de los peces?

L'agent no s'atreveix a replicar a Don Ladislao.

Ah, l'accent!

Cridada pel director d'una pel·lícula nacional a punt d'ésser rodada, una artista, catalana, es presenta al despatx d'aquell.

Parlen del film, del paper que haurà d'interpretar l'artista, de les condicions, etc.

—Perfectament! —fa el director—. Tot va bé! Només tinc por de l'accent. Ah, l'accent! Per als artistes catalans, l'accent, o, si vol, la pronunciació, resulta un handicap terrible, terrible. Ah! I no cregui que exagero, no. Ara l'hi demostrare: Com en diria vostè d'un cavall, en castellà?

—Caballo.

—Veu? Els castellans pronuncien caballo. El director digué caballo fent sonar fort la jota i arrossegant la segona síl·laba.

Quan torni a ésser cridada per aquest director, l'artista al·ludida pensa presentar-s'hi amb un bandoneon, polaines, esperons i mocador de seda al coll.

A tal pregunta...

L'ex-diputat i conegut escriptor Angel Samblancat, acompanyat d'uns seus companys d'El Diluvio, es presenta al Palau de la Generalitat per a demanar al President que es vulgui interessar per un periodista malalt.

A l'avantsecretaria, un funcionari, amb un bloc de notes en blanc a la mà, el detura:

—Qui és? Com es diu?

—Angel Samblancat.

El funcionari apunta: An-ge-l Sam-blancat. I pregunta:

—Té algun càrrec?

En Samblancat mig s'enfurisma:

—Cargo? Cargas, lengo yo!

Avui... fa prop de tres anys

Bon punt es posen a parlar de les coses d'ací, els periòdics francesos són una delícia.

Fa poc —el 30 del passat mes de gener— veiérem en un diari parisenc la fotografia de Victoria Kent amb una nota al dessorat on es deia que acabava d'ésser nomenada directora de Presons de la República Espanyola.

El diari en qüestió es titula: Aujourd'hui. Trobem que li aniria millor el títol de: Hier.

UNA PENYA ARTISTICA BARCELONINA

De les «memòries» d'Enric Galwey

Enric Galwey, durant trenta anys, freqüentà la Sala Parés quotidianament, sempre que es trobava a Barcelona. A prop de l'actual propietari de la Sala, deixà escrites unes Memòries que ara es publiquen en volum, de les quals, gràcies a l'amabilitat del senyor J. A. Maragall, podem publicar alguns fragments, extracats o textuats. Distingim tipogràficament els primers dels segons, imprimint-los respectivament en cursiva i en rodó.

Dintre la seva ingenuïtat i la manca d'a-

etcètera, etc. La infanta va comprar un Mas i Fondevila.

ENRIC SERRA, PINTOR

Després d'aquella gran festa, quin esdevenidor més afalagador per a nosaltres, els artistes! L'art dels catalans estava aleshores a una alçada considerable. En Baldomer Galofre, festeja per tota Itàlia, obsequiat i enlairat en un pedestal innegable. Enric Serra, atrafega amb grans creus i

del romanticisme, i no va poder deixar mai la fesomia de la seva època. Havia vestit el frac de color, guarnit de botons d'or, i aquelles corbates enroscades al coll, i cobert el cap amb barret de copa, que no va deixar fins molt tard. Jo el vaig veure moltes vegades amb correctíssima levita i barret il·lunt. Sempre va tenir una enyorança del passat.

EN BRULL

En Brull va ésser el contrincant de tot el que l'Urgell manifestava, i les discussions foren aferrissades en pintura, literatura i sobretot teatre; aquest va ésser un repertori que no es va acabar mai. En tota conversa, ja es sabia, havia d'haver-hi un poquet de teatre, i en aquella època tothom en parlava més que no pas ara.

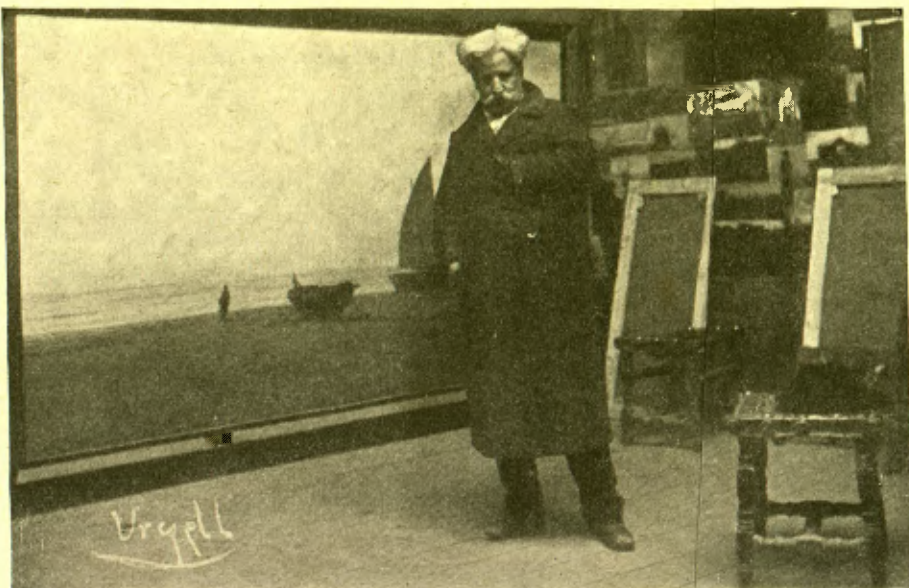
Aquí Galwey s'estén parlant de l'admiració de Modest Urgell envers Echegaray i Pitarrà, les discussions amb Joan Brull...

La cultura de l'Urgell era molt exigua; era de l'època dels genis, i En Brull no hi creia. Era d'aquella escola segons la qual els genis sortien com els bolets; no calia estudiar per a donar meravelles, havia de sortir tot espontani.

En Llanas, que estava sempre d'acord amb l'Urgell en aquests assumptes, deia que el geni era el pa fet sense farina i el talent era el pa fet amb farina. Aquesta afirmació, tan poca-solta, va ocasionar llargues discussions.

L'Urgell havia tingut una passió per a ésser actor i deia que el teatre era el que més li agradava del món, i que la pintura era secundària al costat del teatre. Passà Echegaray i vingueren Ibsen i Hauptmann. Urgell, per no donar-se, es refugia en Maeterlinck i titula els quadros Nada, Siempre, Lo mismo, Ultramort...

...Va voler fer, per últim, un gran drama, i amb la nostra col·laboració, que sempre la demanava a la penya, tocant i retocant, amb En Llanas al costat, el va acabar; però no sabia quin títol donar-li. Busca que buscaràs, a tots ens ho demanava, fins que En Riquer l'hi va endevinar: Lluny dels ulls i prop del cor. És una obra d'allò més moral que es pugui escriure, d'allò més a propòsit per a un teatre de joventuts ca-

Modest Urgell

prest literari, aquests records del pintor Galwey seran apreciats pels aficionats a l'art i a la seva història, i àdhuc pels curiosos de barcelonisme. Ens hem lamentat prou vegades de la manca d'aquesta mena de treballs de petita història, perquè no hàgim de celebrar aquesta aportació meritòria.

LA SALA PETITA I LA SALA GRAN

Quan Galwey estudiava a Llotja, en 1883, el senyor Joan B. Parés organitzava exposicions de pintura i escultura a la sala petita, l'única que existia aleshores. Hi exposaven Vayreda, Martí i Alsina, Armel, Enric Serra, Simó Gómez, els Masiera, els pensionats de Roma.

En aquest saló hi hagué exposicions de gran èxit i s'hi vengueren quadros a bons preus; s'hi crearen aficionats i col·leccionistes fanàtics i tot.

Val la pena de citar un cas d'entusiasme per un quadre. Era un diumenge al matí i a la preferència estava exposat un quadre de Paco Masiera. Era prou gran perquè s'hi trobés una ballarina de tamany natural, il·luminada per un focus elèctric. Del millor que va portar. Era un quadre de gran efecte i va entusiasmar tant, ja de primera hora, que es va vendre de seguida. Un gran amateur d'art, don Enric Batlló, en entrar a la sala, com tenia per costum tots els diumenges al matí, va quedar sorprès i tot seguit el va voler adquirir: feia deu minuts que ja era venut. Va tenir tan gran disgust, que es va ficar al llit, malalt. Al poc temps el va comprar, i va poder gaudir-ne fins a la seva mort.

Temps després, En Parés va creure haver d'engrandir la seva casa, encomanà a l'arquitecte Vilaseca la construcció de la sala gran. Va inaugurar-la la infanta donya Pau; el capità general, Ramon Blanco, marquès de Penafleta, va enviar la millor banda militar; hi havia tot l'element oficial i mundial. Les obres de l'exposició inaugural eren de Villegas, Pradilla, Palmaroli, Barbudo, Tusquets, Baldomer Galofre, Enric Serra, Simó Gómez, Mas i Fondevila, Vayreda, Martí i Alsina, Urgell, Armel,

encàrrecs de tot Espanya, Anglaterra i Amèrica, amb una posa de gran artista, de diplomàtic i banquer; per cert que fou l'home més mimat de la cort. Els seu caràcter hi ajudava principalment, i va considerar que la fi de l'art era fer molts diners i gastar-los per a tenir la més gran representació social, i ho va aconseguir. El seu taller fou visitat pel més alt i selecte d'Europa, i el dia de visita, els cotxes luxosos quasi ocupaven tot el carrer. Res d'inquietuds d'art; anava a la seva. Era un home molt simpàtic, molt humà, amb una gran pràctica per a endevinar on tenia de fer un gran negoci.

LA PENYA DE CAN PARÉS

L'interessant de Can Parés fou la penya que es va formar a la sala petita, a la qual acudien pintors, escultors, literats, crítics, músics, actors, metges, advocats, comerciants, etc.

Era cap al vespre, a les set a l'hivern, que s'hi reunien Modest Urgell, Brull, Graner, Albert Llanas, Josep M. Pascual, Roca i Roca, Cusi, Tamburini i jo. Va durar, aquesta segona reunió, de 1902 a 1914. S'hi va discutir tot, s'hi va riure molt, s'hi van desenrotllar les passions naturals entre els artistes, triomfs, caigudes, envenges, crítiques i xafareries. El més rar és que haguessin durat tant. No es va renovar gaire; érem mal vistos en els altres centres, on ens deien la penya del safareig. La mort va curar de simplificar, a poc a poc, la reunió. Sols l'Urgell no va deixar a En Parés i es va quedar sol en aquella sala, gran, trista, sense vida.

EL SENYOR PARÉS

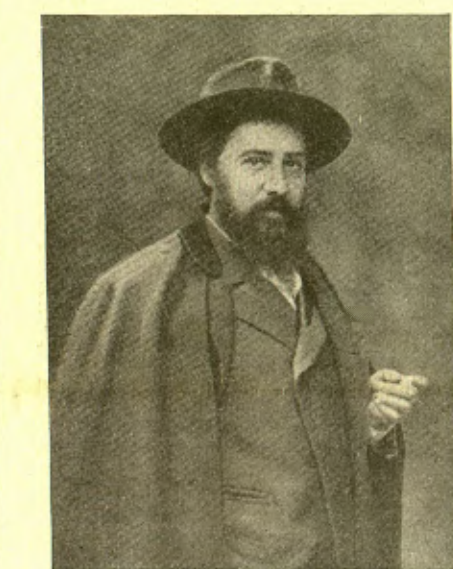
Vàreig conèixer en Parés per allà l'any 1882; era jo molt jove, ell era jove gran, en la força de la primera joventut. Alt, amb patilles negres, feia molt respecte, i jo era un infel·lix xicot davant d'un senyor que es donava tanta importància.

El seu pare fou d'aquells industrials treballadors i econòmics que a força d'estalviar i mortificar-se deixen una fortuna, i En Parés va poder gaudir d'una posició molt acomodada.

Era soci de l'Equestre; no sé si muntava a cavall, però ho semblava. La Sala i botiga eren un entreteniment per a ell, i, és clar, no van tenir mai aquell atractiu de les coses vives. No en va treure el partit que, amb afició a les arts (que no entenien, que no va entendre mai), amb la circumstància d'ésser sol a Barcelona, sense cap competidor, i amb diners sobrants per a emprendre negocis d'art, hauria no solament esta un camí per a nosaltres, animant-nos i encoratjant-nos, i formant, per consegüent, un grup selecte de l'art català, sinó que també hauria centuplicat la seva fortuna. Aquell home tan fred, glaçat, va ésser sempre la nostra desesperació; era el pessimisme que caminava, no tenia cap illusió ni solució, ni cap entusiasme en res.

MODEST URGELL

Modest Urgell fou l'ànima d'aquella reunió de pintors. Tot seguit la seva conversa amenitzada sempre d'anècdotes interessants, casos graciosos, xistos inesperats, i sobretot d'una rèplica a tot el que se li deia, ens deixava confosos. Era molt amic amb els amics i molt enemic amb l'enemic. La seva figura era d'una originalitat que destacava a tot arreu; qui l'havia vist i tractat una vegada, mai més no se n'oblidava. Era fill

Joan Brull

tòliques i parroquials. Es va estrenar al Principal amb molt èxit i molts plors del públic, perquè és el seu tema uns fills molt desvergonyits que maten a disgustos la seva mare, i tot fet amb gran emoció, tallat a l'estil de l'Echegaray. En va quedar molt content i esperançant per al teatre; la pintura era de banda per a ell, sense gran interès.

L'únic que l'havia preocupat de vegades era que volia fer un drama o comèdia de tema heterodox o horètic, pel qual volia soroll i, és clar, guanyar diners. Ens deia que li agradaria que el posseïssin a l'Index. Quin negoci! No ho va saber fer. Ens deia: «A vostè no l'han preocupat mai els problemes religiosos, ni els coneix, i generalment les obres de rebellió contra els dogmes solen ésser filles de l'estudi, del dubte; i les immoralitats són recerques psicològiques, filles també de l'estudi». Però ell no era de la pasta dels preocupats, sinó que era com la papallona que xucla momentàniament el suc de les diferents flors. Les seves comèdies es van representar en teatrets de les marques fins que es va apagar com un llum. Ningú ara no en té esment. Sols quedà el pintor.

L'autor, ara, ja no parla a penes del que ha vist a can Parés, sinó del que ha vist a Olot, a casa del pintor Joaquim Vayreda i el seu germà Marian, autor dels Records de la darrera carlinada. Explica anècdotes de la guerra civil i fa, sobretot, un pintoresc retrat de l'anticlerical Joan Déu, bon jan en la intimitat, però que n'havia fet passar de totes als capellans de la comarca. Després, de l'escàndol que va constituir la primera exposició del gran Isidre Nonell en aquella sala pompier; del pintor i empresari Lluís Graner; de la fi de Modest Urgell...

L'APERITIV

Mae West. — En els films, i en el món del cinema en general, hi ha una qüestió importantíssima que s'ha discutit molt i sobre la qual probablement mai no s'arribarà a un acord. Aquesta qüestió, que afecta l'essència mateixa de l'art del cinema, és la següent: els actors de cinema han de pescar-se directament al carrer o allí on sigui, prescindint en absolut del teatre, o el cinema pot rebre l'aportació d'aquells elements que han rebut la inesborrable inflexió que dona el teatre en els escenaris normals? I cas que s'accepti la col·laboració dels actors de teatre, aquesta col·laboració beneficia o perjudica al cinema?

Hi ha naturalment els partidaris del cinema com art absolutament nou, enemics dels actors tradicionals, perquè creuen que aquests actors, per bons que siguin, duen al cinema una quantitat de vicis professionals que traduïts en el film s'accentuen i produeixen deformacions lamentables.

Hi ha també els partidaris de l'aprofitament dels grans valors escènics, perquè aquests valors, malgrat els seus dots personals de creació, malgrat la seva originalitat, estan lligats a una tradició antiquíssima, són el producte d'una escola, que encara que vagi evolucionant, manté amb una gràcia, inconscient si es vol, aquella vella essència del teatre, aquell dens extracte d'humanitat, que només s'assoleix en l'artificial disciplina del teatre. I això, aquest extracte d'humanitat, que no pot improvisar un director de cinema per agut i complex que sigui, traduït en el film produeix uns efectes insospitats, i converteix el gran actor de teatre en un ésser gairebé màgic i per ara insubstituïble.

Tant un punt de vista com l'altre són perfectament defensables; els directors americans han produït, especialment dintre els més joves, actors que han anat directament al plateau sense passar per les taules, i aquests mateixos directors, en un moment determinat, han aprofitat velles o joves glòries escèniques que han donat un rendiment immillorable. Els aficionats al cinema pur, els que aprecien especialment en el cinema el ritme, que naturalment és la característica d'aquest art, arriben el nas davant dels vells actors, perquè els atribueixen un ritme en desacord amb l'essència del film. Un dels casos més discutits ha estat per exemple el cas Jannings, que, malgrat tot, jo encara continuo creient que ha estat una de les més fortes revelacions del cinema.

A mi em sembla que per segons quina mena de films és necessària la presència de les grans figures bregades en aquesta rànquia, meravellosa i arbitrària cova de l'escenari. El teatre té una història fortíssima, aclaparant; i aquesta història del teatre, que s'endevina només que en la manera que té d'obrir els llavis o de desplegar una mà una actriu de qualitat, jo crec que proporciona al cinema una droga especialíssima, una mena de pebre diví, que no li podrà donar mai l'actor improvisat, per dècil que sigui i per molt mecànicament que obeeixi la més exigent matisació del director més sagac. És el perfum de l'escenari damunt la intel·ligència d'un gran actor.

Totes aquestes coses pensava jo veient Lady Lou, el primer film que ens han servit a Barcelona d'aquesta actriu extraordinària que és Mae West. El nostre públic fa tot just mitja setmana que coneix Mae West, i avui dia sobre el valor d'aquesta actriu s'ha encès una discussió apassionada. Jo em consideraria un cretí, si al volt de la discussió no corrés a afirmar que Mae West em sembla l'actriu més sensacional i que d'una manera més sòlida afirma la seva poderosa personalitat. I això que Lady Lou em sembla un film pobre, sense gens de malícia i sense gens de poesia; llavors que un film tant mediocre sigui executat per tan bons elements! Però la poesia, la malícia viuen d'una manera enlluernant en la figura de Mae West. El film desapareix, el que interessa és ella, i el que interessa, naturalment, és la gràcia natural i el talent extraordinari de l'actriu. La primera condició de Mae West és el seu aplom, la manera com sap posar i la manera com sap caminar; el seu ritme biològic. Aquesta forma de plantar, és a dir, plantar d'una manera justa, equilibrada i amb aire de grandesa, és la qualitat que distingeix les bones estàtues de les que no ho són.

Mae West és en aquest sentit una meravellosa estàtua. Poques actrius, només les que tenen un gran instint, només les que posseeixen la terrible ciència de l'escenari, saben plantar com Mae West. Al costat de la presència hi ha en Mae West el secret celestial de despendre la veu dels llavis, i tots els altres secrets referents a la manera de parlar amb un cop de parpella, amb una contracció de llavi, fins amb un plec de la roba o amb una trena de cabell. Des d'aquest aspecte la malícia i la ciència de Mae West són inesgotables. Hi ha en aquesta actriu una personalíssima forma de manifestar-se. Penseu de vegades com serien una col·lecció de dones famoses que la història o la llegenda els atribueix un caràcter extraordinari, i en veure Mae West us adoneu que una d'aquestes dones podria ésser perfectament com ella, és a dir que en Mae West hi ha alguna cosa molt més important que la bellesa, que el sexe, que el talent o que la disciplina. Hi ha això, una terrible, una especialíssima personalitat. Aquesta és la impressió que m'ha fet a mi Mae West, una actriu madura, completa, que procedeix del teatre i que crea una sensació nova en el món del cinema.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

J. ROCA JOIER
HA INAUGURAT EL SEU
NOU ESTABLIMENT DEL
PASSEIG DE GRACIA 18

PER AQUEST MOTIU
RESTA TANCAT L'ANTIC
ESTABLIMENT DE LA
RAMBLA DEL CENTRE 33

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

RICINO GOLOSO DELICIOSO PURGANTE

HA SORTIT:

El que he vist a Can Parés

en els darrers quaranta anys

Memòries d'Enric Galwey

PTES. 4

Es ven a la Sala Parés

Exit en la mida
Corbates innarrugables
Pijames a bon preu

JAUME I, 11
Telèfon 11655

RECORDS

El rei Albert de Bèlgica havia estat dues hores a Barcelona

El rei Albert de Bèlgica, la tràgica mort del qual ha emocionat aquests dies el món enter, havia estat una sola vegada a Barcelona. Dues hores, només. Fou, exactament — algun diari ho ha dit —, el 14 d'octubre de 1921.

El recordo encara. El recordo igual que si el tingués, com en aquella ocasió, davant meu. El veia, li parlava i continuava essent per a mi un rei de llegenda...

El recordo encara. El recordo igual que si el tingués, com en aquella ocasió, davant meu. El veia, li parlava i continuava essent per a mi un rei de llegenda...

Era alt, molt alt, i ros, molt ros. Unes lents de professor d'acadèmia particular. Un vestit de llana clar. Sabates de color. A la solapa de l'americana, la cinteta vermella de la Legió d'Honor.

Venia el rei Albert del Marroc francès, en avió. Va deturar-se a l'aeròdrom del Prat el temps necessari per al canvi d'aparell. Jo vaig anar-hi portant la representació d'El Diluvió i de l'Agència Havas. A l'aeròdrom, vaig trobar-me amb el company Permanyer, de La Publicitat.

—Els representants de dos periòdics — observà, en presentar-nos, el senyor Joaquim Carreras, delegat de la Companyia Latécoère — que durant la guerra han defensat, contra tot i contra tothom, la causa dels aliats.

En presentar-nos, he dit? La veritat és que ens presentàrem sols. En aterrar l'avió — les onze i minuts del matí —, En Permanyer i jo hi vàrem córrer. Un capità i un suboficial de carrabiners intentaren, però, tallar-nos el pas.

—Espereu-vos! Impossibile esperar. Tant En Permanyer com jo havíem fet el viatge a l'aeròdrom en side-car i havíem sofert el que no té nom. Jo havia hagut de baixar i ajudar el motorista a treure la moto d'un fangueiral... No podíem córrer el risc de tornar-nos-en sense l'entreviu al qual creïem tenir dret.

Ens separava del monarca una barrera formada pel cònsol de Bèlgica, M. Charles Bastin, i el canceller, M. Antoine Fourcade; l'abans esmentat senyor Joaquim Carreras; el vice-president i el secretari de l'Aero Club, senyors Eduard Pujol i Lluis Foyé; els pilots catalans senyors Canudas i Xuclà i el cap de l'aeròdrom, M. Bannier. Ah!, i els dos carrabiners.

Les autoritats barcelonines s'havien fet fonèsses. Ni una per remei. En Pujol ens explicà:

—Haurien d'invitar el rei Albert a donar un tomb per la ciutat i si acceptés els cauria la cara de vergonya. No heu vist com està la carretera?

Al costat nostre, gent del Prat. Noies, gairebé tota. Noies boniques. Una d'elles portava un ram de flors per a fer-ne ofrena al rei.

Quan el cònsol, el canceller i el senyor Carreras hagueren saludat el monarca, vaig donar una empenta als dos carrabiners i, seguit d'En Permanyer, vaig trencar la barreira.

—Majesté! El rei Albert va comprendre tot seguit: —La Presse...! La tyrannie!

Aleshores el senyor Carreras ens presentà. El rei Albert, dret a la cabina oberta darrera la del pilot, s'havia tret l'abric de pell i una gorra avellutada d'esport i s'havia posat un barret de feltre. D'un salt, sense

donar temps a ningú per ajudar-lo, havia baixat de l'aparell.

Va allargar-nos la mà, nervuda. Va allargar-la al mutilat de la guerra Llorenç Roger, que anava amb En Permanyer. Va allargar-la a les noies, que tremolaven d'emoció, tot dient-los uns mots gentils.

—Ningú no ho diria que és tot un rei! — murmurà una d'elles a les seves companyes.

El rei Albert, esquiant

Aquella ingènua trobava a faltar la parada de soldats, els tocs de trompetes i la Marcha Real. Trobava a faltar també el somriure clàssic — Saint-Granier el qualificaria de comercial — que tant han produït els setmanaris madrilenys il·lustrats.

El rei Albert em semblà un home d'un caràcter reservat, una mica adust i tot, sec. —Qu'est-ce que peúx-je vous dire? Un voyage heureux, un temps splendide. Voilà tout!

Afegí que havien estat tres hores des d'Alacant; que guardava una impressió molt agradosa de la seva excursió pel Marroc francès; que la reina Maud havia desembarcat a Càdiç i continuaria el viatge, d'incògnit, per ferrocarril, travessant Espanya; que ell agafaria a Toulouse, aquell vespre, l'express de París, des d'on es traslladaria, en avió, a Brusselles.

—Barcelona...

—En tinc excel·lents referències. Sé que és una gran ciutat. Els catalans us la mereixen; us ho mereixen tot. Dintre d'una estona tindrà el goig de contemplar-la, encara que només sigui a vista d'ocell.

Uns cinematografistes li demanaren permís per a impressionar uns metres de film. —La tyrannie!... Toujours la tyrannie! — contestà.

Manifestà després que tenia pressa a marxar.

—Li hem preparat un dinar.

—Anem a dinar, però fem via.

El dinar fou servit a la Granja Casanovas. Es parlà de l'aviació i els seus progressos. El rei Albert es mostrà entusiasta de l'aviació, però insistí molt a remarcar-ne les deficiències.

—Malgré tout...

Mirà el rellotge i s'aixecà de la taula. A l'aeròdrom, trepidava ja el motor del nou avió.

El rei Albert es posà l'abric de cuir, i la gorra d'esport.

Unes frases de compliment.

La tyrannie cinematogràfica.

Uns instants per a examinar l'aparell...

I el «Latécoère» arrencà el vol. Era un quart de dues en punt de la tarda.

—Ningú no ho diria, que sigui tot un rei! — pensava també jo, com aquella noia del Prat, mentre l'aparell desapareixia en l'horitzó.

Aquesta sobrietat, aquesta senzillesa, són d'un rei de conte d'infants.

Evocava alhora, en el meu pensament, els dies terribles, per a Bèlgica, de la guerra, i la conducta admirable, heroica, d'aquell gran soldat, d'aquell gran patriota...

Era ell...

Feia uns minuts que li havia parlat. Acajava d'estrenyar-li la mà.

Per què m'havia de semblar que era mentida, que somiava?

JOAN TOMAS

Mirant a fora

El fetitxe

A Vierzon, uns quants periodistes pujaren al ràpid que duia de Toulouse a París Gaston Doumergue, cridat a cap del govern. Mentre davant el compartiment reservat del president, els enviats dels diaris es concentraven a fi d'encetar l'entrevista, s'obrí la porta del compartiment i fou el mateix president qui demanà notícies als visitants. Després, amb les mans a la butxaca de l'americana, Doumergue adoptà la postura de l'home disposat a respondre a les preguntes.

—El país—començà un dels periodistes— es gira envers el president d'un temps feliç com envers un fetitxe...

—Si sóc un fetitxe—interrompé Doumergue—, no us diré res. Un fetitxe es deixa adorar i no respon.

Però, en veure la cara que posaven els periodistes, el president accentuà el seu famós somriure i es posà a parlar.

Punició enginyosa

Paul Allard, autor de curiosos treballs sobre la censura durant la guerra, darrerament publicava a Les Annales dades sobre les relacions dels parlamentaris i la burocràcia, amb facsimils dels models — impresos! — de les recomanacions dels diputats i de les diverses fórmules de resposta de les administracions interessades.

L'autor de l'article, antic buròcrata, conta que una vegada escriví a La Tribune des Fonctionnaires, òrgan oficial de la Federació de Funcionaris.

«O bé aquestes intervencions epistolares són eficaces, i, en aquest cas, no vull afavorir vivors i injustícies; o bé no serveixen de res: aleshores no vull ésser més un còmplice d'una veritable estafada moral. Tant en un cas com en l'altre, llenço aquestes cartes al foc i espero les vostres sancions.»

Els superiors jeràrquics d'Allard, als quals era dedicat l'article, trobaren una sanció enginyosa per al rebec funcionari: li instal·laren la calefacció central a l'oficina, obligant-lo així a esquiar les recomanacions.

Tants a tants

Rockefeller té noranta-quatre anys i està molt malalt. A totes les redaccions hom prepara ja el retrat i la biografia.

Però hi ha publicacions que ja s'han precipitat, entre elles Marianne, que publica un retrat del vell milionari, signat per aquell gran blufista d'Emil Ludwig, que fou el seu convidat a la platja de Deltona, quan Rockefeller tenia vintanta-vuit anys.

Segons explica Ludwig, amb no dissimulada complaença, un dia, després de sopar, quedaren sols Rockefeller i ell, i el milionari li parlà d'un manuscrit de cent cinquanta mil paraules, unes Memòries, que havia dictat al seu secretari i de les quals el biògraf alemany podria fer ús.

«Com que jo estava decidit a no escriure res sobre ell — diu Ludwig —, perquè no hauria pogut sinó criticar-lo, cosa que hauria estat una indecadesa, li vaig preguntar per què no encarregava a aquell secretari d'escriure la seva vida. Rockefeller, arrugant el seu rostre astucios, respongué: —Per a aquesta feina podem trobar el més cèlebre dels escriptors.

«No va dir: el millor, sinó el més conegut, car només la publicitat li importava.» Com a Ludwig, fet i fet.

Roosevelt i Cristòfol Colom

Owen Young, el gran industrial i financer americà, autor d'un pla famós, era invitat a dinar a la Casa Blanca, un dinar cara a cara amb el president Roosevelt, un dinar d'idees...

A la tarda, els seus col·laboradors li demanaren impressions.

—Què penseu del president?

—Oh! És molt gros! S'assembla ben bé a Colom.

—A Colom?

—Sí, a Cristòfol Colom. Quan Colom va sortir, no sabia on anava; quan va arribar, no sabia on era; quan va tornar, encara ignorava on havia anat.

La darrera de Tristan Bernard

En la presentació recent d'una obra bastant ensopida, Tristan Bernard hi era, amb un amic.

Aviat Tristan començà a badallar i, arribat el primer entreacte, expressà a la persona que l'acompanyava el seu desig d'anar-se'n.

—Estem invitats, no ens en podem anar —féu l'amic.

—Tens raó! — li respongué Tristan Bernard, i acabat l'entreacte, tornà a seure.

A mig segon acte, no podent més, s'alçà; el seu amic li digué, amb inquietud:

—On vas?

Molt seriosament, Tristan respongué:

—A la taquilla, a pagar l'entrada. Així me'n podré anar.

CAL NO EXAGERAR

L'abast dels fets de França

Europa aquests dies ha tingut motiu de preocupacions serioses pels esdeveniments ocorreguts en dues nacions, una que té categoria de gran potència i l'altra que un dia no llunyà no sols fou gran potència, sinó que jugà un paper de primer ordre en l'escaquer europeu, i avui no és més que una pobra Federació de petits Estats ex-provincies.

Ens referim a França i Austria, respectivament, i als trasbalsos interns causats per diversos factors i que han tingut resultats diametralment oposats, que demostren quin

que hagi reeixit a fer un miracle que fins fa pocs dies semblava impossible: unir en un sol ministeri Herriot i Tardieu, Marin i Marquet.

Això que ha reeixit a fer Doumergue, que havia renunciat per a sempre a la política, després d'haver estat ministre, cap del govern i president de la República, hauria estat absolutament impossible a un dels més hàbils navegants del parlamentarisme parisenc.

El nou cap del govern francès és d'origens modestíssims, i ha romàs llarg temps sol-

El nou ministeri francès. D'esquerra a dreta, en primer terme: Marin, Tardieu, Doumergue, Herriot, Barthou, Marquet, Flandin, Sarraut; en segon terme: Germain-Martin, Laval, Queuille, Pétain, Pietri, Chéron, Berthod, Denain, Bertrand, Rivollet, Mallarmé, Lamoureux.

abisme hi ha entre els règims liberals i els tirànics.

El que ha passat a Austria ha estat, per bé que de breu durada, una autèntica guerra civil, i encara que el govern semidictatorial de Dollfuss hagi acabat dominant la situació, el més probable és que Austria sigui el teatre de greus esdeveniments poc tranquil·litzadors per a la pau d'Europa.

Però més val que parlem de França: és més confortant. Tot el que ha passat a París el 6 de febrer i els dies següents, ha desvetllat viva alarma en certs medis. Però aquesta alarma no era compartida pels coneixedors de la psicologia del poble francès. I diem francès perquè avui les províncies influeixen decisivament en els esdeveniments de la República.

Si, per una hipòtesi que ha de considerar-se absurda, les forces reaccionàries haguessin guanyat a París, llur triomf hauria estat de breu duració, perquè l'opinió de la resta de França, i també de bona part de París, s'hauria imposat aviat.

Els que han temut, doncs, per la sort del règim republicà a França, han exagerat, inconscientment o no. I s'han alarmat un xic massa, també, àdhuc els que han cregut en la possibilitat que s'hi instaurés un règim menys liberal.

Tots sabem que el punt de partida de les agitacions populars franceses ha estat l'escàndol Stavisky. Però ara hem d'observar que si aquest ha pres gran amplitud, que permetrà d'arribar al capdavant en la recerca de totes les responsabilitats, això és degut a la llibertat de premsa i de pensament existent a França, demés del fet que qualsevulla cosa que pugui ocórrer a París revesteix un caràcter universal. En països on la llibertat no existeix, com per exemple a Alemanya o Itàlia, no han mancat escàndols d'una importància semblant. Però en aquests països l'afer s'ha ofegat sense que pogués arribar al coneixement de tothom.

Certament no es pot desconèixer que els esdeveniments han tingut una considerable gravetat; però al mateix temps cal reconèixer que sobre d'ells s'ha exagerat molt. Fins s'ha arribat al punt de parangonar les violències d'uns quants milers d'exaltats amb els fets de la Commune, que foren ben diferents en l'origen, en el desenrotllament i en els protagonistes.

Davant de la història, les turbulències d'aquests dies no passaran de la categoria de fets diversos, però hauran tingut alguna cosa de bo: han demostrat la poca importància de les forces extremistes, d'ambdues bandes, i han permès la formació d'un ministeri nacional.

S'ha observat en aquests darrers temps, en la política francesa, la manca d'homies; és a dir, no és que no n'hi hagi de vàlua, però cap no semblava reunir aquelles especials característiques d'un Poincaré o d'un Clemenceau, per exemple.

Però quan tot semblava desesperat, vet aquí que ve del seu recó província del Migdia francès un home vell però d'esperit jove, amb el seu immancable somriure als llavis, i es disposa, al costat del president Lebrun, a resoldre no solament la crisi ministerial, sinó també la intrínca situació política: Gaston Doumergue.

L'esdevenidor immediat ens dirà si és l'home que avui cal a França, com tot ho deixa preveure. Ens acontentarem pel moment de remarcar que la seva magnífica serenitat d'ànim s'ha imposat i propagat a tot el país. Bastaria a demostrar-ho el fet

ter. Retardà dos anys el seu matrimoni amb la seva actual muller per no celebrar-lo en la seva qualitat de president de la República, amb tots els honors inherents al càrrec. I a la seva edat dos anys tenen un valor indiscutible.

Si hi ha comesa difícil per a un cap de govern és l'avui confiada a l'ex-president de la República, home reflexiu i exacte valorador dels elements, qualitats que sempre l'han fet reeixir en totes les altres missions que li han estat confiades.

En resum, totes les esperances dels francesos reposen avui en aquest gran fill del Migdia, i és de creure que no seran decebudes.

I ara sigui'n consentit de dir algunes paraules, i no per a fer comparacions, sobre un altre protagonista de l'escena parisenca d'aquests dies. Volem dir Léon Daudet. Raons purament professionals ens han fet conèixer el fogós director de L'Action Française en dues èpoques diferents: ara fa trenta anys i en 1928. La primera vegada — ara encara viu son pare Alphonse —, Léon era republicà dels més arborats. La segona, ja feia més de deu anys que era partidari de la restauració dels Orléans a França. Per tant, no pot justificar el seu monarquisme amb tradicions familiars. Sobre aquest home impenitós — però solament amb la ploma —, hem de reconèixer que està dotat d'un enginy veritablement àgil i poderós, potser una mica en contrast amb la seva figura massissa. Ara ens preguntem com un home de la seva intel·ligència i de la seva cultura no solament hagi pogut convertir-se al monarquisme, sinó creure seriosament en la possibilitat de l'ensorrament de la República a França i la consegüent restauració.

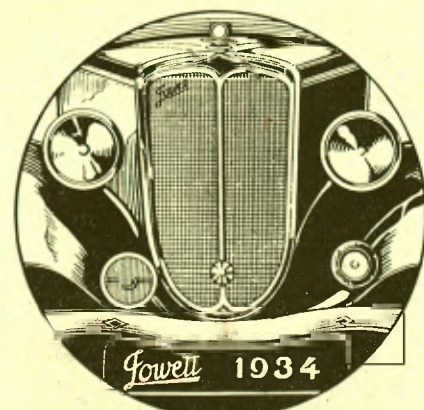
Evidentment, no podem creure en la seva ingenuïtat. Però tampoc volem parlar de mala fe. Més aviat deu tractar-se d'una mena de mania d'agitació, que ell, no sabent com esbravar d'altra manera, descabdella en el camp monàrquic.

Cal preguntar-se si Léon Daudet, que es proclama un gran patriota, creu haver fet obra patriòtica aquests dies contribuint a fer més difícil la situació política en un moment en què França es troba compromesa en una greu batalla amb la seva implacable enemiga Alemanya?

I, en aquests moments, de la seguretat de França depèn, sense exagerar, la sort d'Europa.

TIGGIS

JOWETT

El que tributa menys

6 HP. = 7 lt. 100 K.

Sedan 4 p. molt espaiós

"GARAGE CUBANO"

Corts Catalanes, 517

CONTINENTAL

Clarís, 5. - Telefon 19763

BARCELONA

LA GEPERUDA PEL CARRER

Té la cara bonica; desperta admiració i llàstima al mateix temps. Aquests defectes tan perjudicials per a les senyoretes poden evitar-se amb el tractament racional científic comparable al del jardiner que corregeix els defectes de l'arbre jove.

Unica casa especialitzada per als casos d'Escoliosis, Cifosis, Lordosis i Encorbats

COTILLERIA ORTOPÈDICA CIENTÍFICA

LA ESCOCESA

17, Hospital, 17. - Tel. 23474 :: 133, Hospital, 133. - Tel. 20433
BARCELONA

EL CINEMA

LES ESTRENES

"Only Yesterday"

A remolc de la novella moderna, el cinema ens ha ofert darrerament alguns films característics, els quals pretenien i aconseguien, amb més o menys fortuna, acumular el màxim d'esdeveniments en un mínim excepcional de temps. *Vint-i-quatre hores*, de Marion Guérin, resta avui per avui l'espècimen més reeixit d'aquest tipus de film.

Als antípodes d'aquesta mena de *scenari*, hi ha la temptativa inversa: la pretensió d'encloure en un film un període molt dil-

cabdals en un art de representació com és el cinema. Solament per una prudent economia en la confrontació del que passa i del que resta, hom aconsegueix expressar la vida amb tota la seva amplitud, produint aquella emoció punyent que solament les obres d'empenya que fan el procés d'una vida aconseguixen. És en aquest ordre de sentiments que ens plau avui fer una especial menció del film de John Stahl, *Only yesterday*, presentat aquí amb el títol *Parece que fué ayer*. I ací una declaració prèvia. La crítica cine-

Margaret Sullivan en «Only yesterday»

tat de temps, de donar-nos en el temps real que pot durar un film, la impressió verídica del balanç de tota una vida. Heus aquí davant d'alguna cosa extremament difícil d'aconseguir. Com que exigeix un art del qual pocs autors són capaços! No és suficient juxtaposar els esdeveniments tot marcant-los amb una data de calendari; cal saber-los relligar d'una manera orgànica i cal saber fer la part — i això sí que és difícilíssim —, d'una banda a l'element que persisteix, impermeable al temps, i d'altra banda, a tots els factors variables, a tots els factors que *tenen història*, factors que comprenen des de les variacions de la indumentària fins a les afeccions superficials, tot passant per les característiques físiques, tan

matogràfica està avui molt, però molt, en retard respecte al cinema. Són molts els que no s'amaguen de dir que una pel·lícula els interessa tant com una novella o una obra de teatre, i que, en canvi, somriuen escèpticament davant la temptativa de tractar un film pels mitjans crítics amb la mateixa serietat i extensió amb què correntment la crítica solvent considera els grans productes literaris. Ara, per conformar-se al corrent i mentre no tinguem un òrgan especialitzat, ens cal parlar no dels films, sinó de l'ombra d'ells, perquè es podrien omplir pàgines i pàgines analitzant un film de la riquesa d'*Only yesterday*.

L'art de John Stahl és d'una precisió tan cronomètrica que no pot fallar de cap de les maneres. Per *salvar* el film costi el que costi, potser l'autor no ha vacil·lat a pujar unes quantes dècimes l'atmosfera sentimental en alguns moments. No serem nosaltres els qui li'n farem un retrat. La impressió de veritat aconseguida és prou aclaparadora, digna de la manera magistral de King Vidor, perquè hom pugui respirar lliurement durant la projecció...

El títol del film, en el fons, no respon al sentit darrer de l'obra. Més aviat correspon a un comentari espontani fet al marge dels esdeveniments, però que no aclareix per res la significació d'aquells. El tema central és el motiu tràgic d'un home que descobreix cap al tard de la seva existència, que la vida que realment ha viscut no ha tingut res a veure amb ell, que ha mancat el seu lloc a la vida, que ha ignorat allò que més li hauria importat de conèixer, allò que era essencialment aquell punt de gravetat que ben endebades ha cercat sense repòs en el curs d'una vida sense solta.

L'espectacle del que ell ha ignorat constitueix la major part del film. La vida d'una dona fidel a l'amor que va fecundar les seves entranyes. Els diferents moments d'aquesta vida que és un cas extrem de fidelitat, és el que ha procurat les escenes més verídiques del film. Margaret Sullivan, amb un talent sense parió, les ha animades amb un accent magistral de sinceritat, component el seu personatge d'una fàula insuperable. El film podrà discutir-se, però Margaret Sullivan convencerà tothom. I en veure com el protagonista intervé de tant en tant en aquesta història, en la ignorància més profunda del rol que realment hi juga, veureu de quines coses és capaç avui el cinema, capacitat que obre als autors de l'esdevenidor una ruta sense fi.

JOSEP PALAU

PANORAMA

Les nostres sessions

Els nostres lectors són pregats de llegir en el número vinent els detalls d'interès referents a la nostra pròxima sessió, que tindrà lloc a primers de març, però la data exacta de la qual avui encara no ens és possible de fixar.

Com ja havíem anunciat, aquesta sessió tindrà lloc al Fantàsia i serà amb motiu de presentar el film *El poder i la glòria*, de William K. Howard.

«El Café de la Marina»

Demà, al cinema Urquinaona, té lloc l'estrena del primer film català, tret del poema dramàtic de Josep Maria de Sagarra, *El Café de la Marina*.

Tota la premsa catalana de Barcelona apareix com presentant aquest film, patrocinat demés per la Generalitat de Catalunya.

Ningú no pretindrà pas que sigui una obra perfecta; en la seva realització hi ha hagut massa limitacions per a sostenir una pretensió semblant. Però cal considerar l'esforç, ben reeixit en molts aspectes, que representa aquest film, concebut i executat amb una

Ramon Tor en «El Café de la Marina»

dignitat que fóra endebades cercar en la grotesca producció que fins ara s'ha estilat en aquestes latituds.

El Café de la Marina és una pel·lícula que esperança seriosament quant a la possibilitat d'una producció catalana, i aquestes esperances són tant més fundades que el film és ja alguna cosa més que una promesa, com podrà apreciar tothom.

No ens mou pas a parlar així aquell patriotisme de baixa mena que certa gent solen invocar quan no tenen altre argument de què valer-se, sinó la convicció que es tracta d'una obra que, tot i els seus defectes — més que enlloc explicables en una primera producció —, mereix la consideració de la crítica i l'acceptació del públic.

A la pàgina 8:
EL 1900 AL COLISEUM

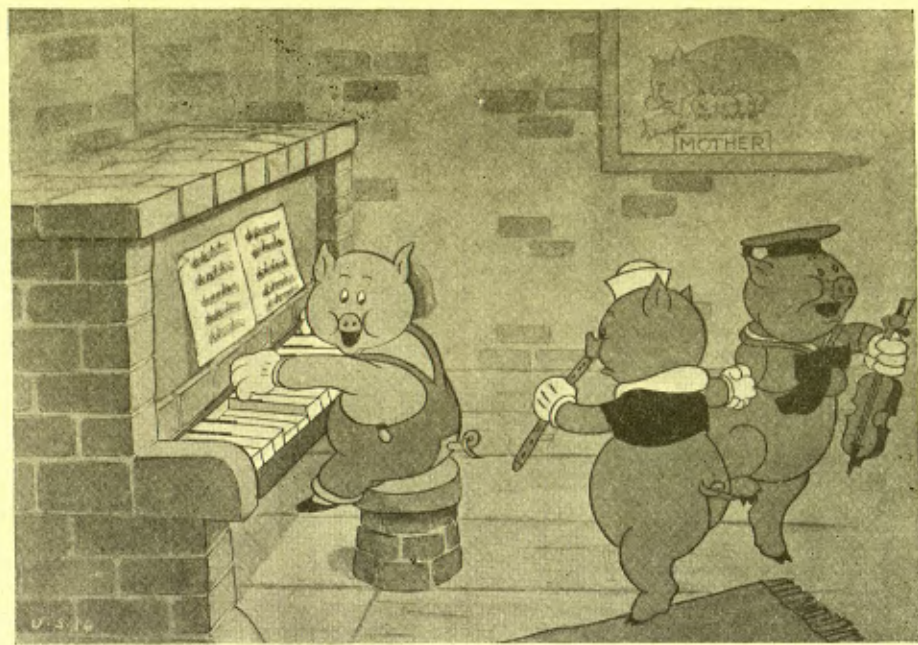
COSES DELS PROGRAMES

Films de complement

Hem parlat més d'una vegada de les anomalies de programació. Hem d'insistir. Perquè cada dia en surten de noves. Per exemple, la projecció — ara més estesa que mai — de dos films llargs en un mateix programa. Aquest procediment no té cap avantatge i molts inconvenients.

En primer lloc, les cases distribuïdores destinen tots els films llargs que adquireixen a la segona part dels programes. Aquesta programació il·lògica els obliga a passar la majoria d'aquestes pel·lícules de comple-

famosa obra de Lewis Milestone, fou també passat de complement al Catalunya. Com *Petit Cèsar*, el primer film de Mervyn Le Roy, estrenat al Capitol de complement, amb el títol canviat i sense anunciar el nom del director. Tot això passava la temporada darrera. Aquesta, passa el mateix. Com més anem menys valem. *De cara al cel*, un bon film de Harry Lachman, ha estat projectat, sense anunciar, al Kursaal, abans d'*Aniaki-xak*, un documental qualsevol. J. Palau ja va denunciar ací aquesta anomalia. I Hu-

«Els tres porquets», de Walt Disney

ment. I aquestes són automàticament desvaloritzades. Aquesta anomalia és agreujada per una altra de més gruix. En efecte: moltes vegades, dels dos films llargs presentats, el millor és projectat a la primera part. Resultat, que, com que el complement és insuficientment anunciat o no ho és gens, i com que la gent arriba amb retard al cinema, pel·lícules bones passen completament desapercbedes. El públic no s'assabenta ni de la seva existència.

No inventem. Hi ha exemples per donar i per vendre. Ací en van alguns. Heus ací *Jean de la Lune*. Heus ací un film admirable que fou presentat al Femina, sense anunciar, abans d'una pel·lícula americana perfectament idiota, el títol de la qual no recordem ni ganes. Com saben els nostres lectors, MIRADOR, davant aquesta anomalia, es va apressar a valoritzar *Jean de la Lune* per mitjà d'una de les seves sessions. I segueix la llista. *Sang jove*, un film admirable de Frank Borzage, fou passat al Catalunya a la primera part. Injustícia inqualificable. Tant, que la casa Fox, distribuïdora del film, va adreçar, gairebé avergonyida, als crítics una lletra en la qual deia que «per exigències lamentables de programació, es veia precisada a passar *Sang jove* de complement». I heus ací *Rebecca*, un film excel·lent d'Alfred Santell. Aquest va ésser projectat al Tivoli abans de *Coses de solters*, una pel·lícula molt mediocre. *Front page*, la

manitat, una excel·lent pel·lícula de John Francis Dillon, ha estat presentada, sense anunciar, al Capitol, abans — esgarrafeu-vos! — d'una pel·lícula d'aquell gran estaquero de Mojica, anunciada a so de tabals. Incoherent, aquesta programació. Dos films llargs són massa teca en un sol àpat. I el públic no els aguanta. Exemple: el programa inaugural del Metropol. Dues pel·lícules d'hora i mitja cadascuna i molt lentes. La distingida concurrència en va sortir a les dues vomitant impropis.

De vegades, els programadors ja s'adonen d'aquesta durada excessiva. I mutilen un dels dos films. I, naturalment — tan intel·ligents com sempre, aquests senyors —, mutilen el millor. L'esmentat *Front page* fou considerablement escurçat. Com *El jueu errant*, l'episodi de Sicília del qual fou purament i simplement eliminat.

Quan podem elogiar una programació lògica? Tan difícil és fer precedir el film bàsic d'algunes pel·lícules curtes? Alguns cinemes ja ho fan. El Coliseum, l'Urquinaona i el Fantàsia. El complement d'aquest darrer mereix lloances. Molt sovint ens ofereix els meravellosos dibuixos en colors de Walt Disney, que són indiscutiblement els films curts de complement ideals. Tant, que gairebé sempre són més celebrats que els films llargs que van després d'ells.

SEBASTIÀ GASCH

Femina

Avui dijous estrena
de

**LA CANCION
DEL SOL**

per Lauri Volpi

LA CONSENTIDA

per l'atractiva i elegant
actriu Carole Lombard

URQUINAONA

DEMÀ ESTRENA

en Sessió Especial, presentat per la
Premsa Catalana de Barcelona

Arguments

Josep M. de Sagarra

Decorats

Pere Pruna

Música

Mestres Demon i Gaig

Directors

Domènec Pruna

PROXIMAMENT

FOX
presenta

JOSE
MOJICA

**LA CRUZ Y
LA ESPADA**

Un episodi de la
conquesta de Cali-
fòrnia pels pares
franciscans

TIVOLI

Nou triomf

d'ALEXANDER KORDA

amb la nova i formosa producció
LONDON FILMS

Douglas FAIRBANKS Jr.
Clayton BURNETT

Una festa dels ulls i de l'esperit

Realització de PAUL CZINNER Decorats de VINCENT KORDA

Fotografia de GEORGES PERINAL

Un gran film que honora el cinema contemporani

DISTRIBUIT PELS

ARTISTES ASSOCIATS

VEGIN AL

Fantàsia

JANET GAYNOR
WARNER BAXTER
FOX

LO MEJOR
A FALTA
DE UN CHICO

PADDY

La pròpia superació
dels protagonistes de
«Papá piernas largas»

EL TEATRE

ACTRIUS ALEMANYES

Elisabeth Bergner

En el film *La vida privada d'Enric VIII*, el treball magnífic d'un actor, Charles Laughton, s'imposa per damunt de tota consideració crítica. Es veu Charles Laughton i res més. En *Caterina de Rússia*, el nou film, recentment estrenat al Tivoli, de la mateixa firma anglesa, atrain també l'atenció, d'una manera gairebé exclusiva, un personatge, millor dit: l'artista que li dona vida. Em refereixo a l'actriu alemanya Elisabeth Bergner.

Ni a Laughton entre el públic anglès, ni a Elisabeth Bergner entre el públic alemany, no els calia passar al cinema per a ésser coneguts i estimats. Un i altra ho són a bastament en llurs respectius països. Laughton fa córrer encara avui, cada vespre, a les portes de l'Old Vic, una multitud entusiasta de les seves interpretacions de Shakespeare i Txècov. Elisabeth Bergner ha estat durant molts anys l'idol de Berlín; amb el seu encís, ha fet aplaudir a la capital alemanya Shaw i O'Neill, Strindberg i Giraudoux.

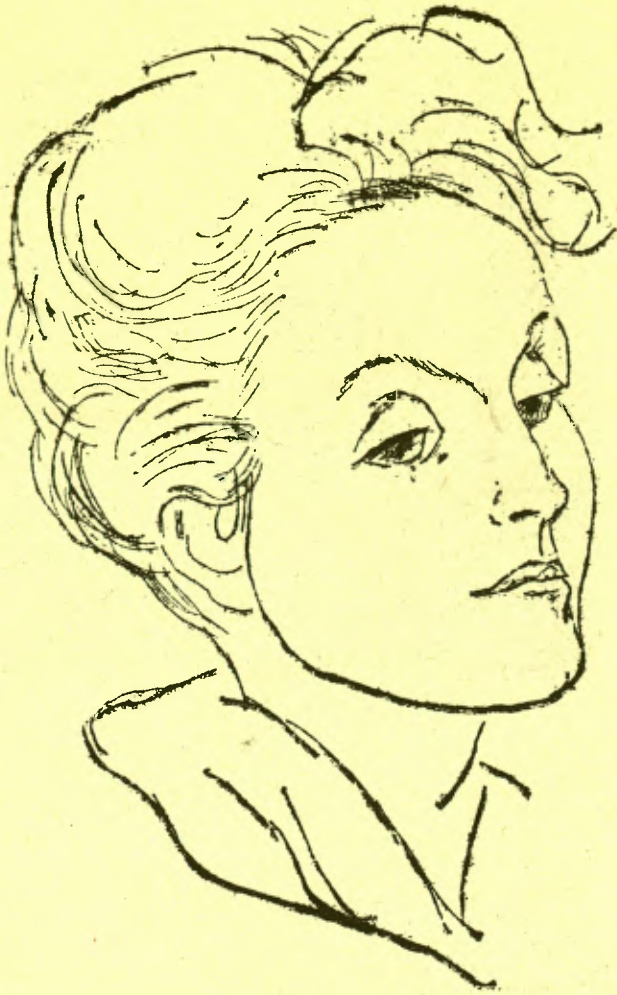
La popularitat d'Elisabeth Bergner data d'onze anys enrera. Actuava al Lessing Theater de Berlín; representava la comèdia de Shakespeare *Com tu em plaus*. La seva simplicitat admirà tothom. «Ja has vist la Bergner?», es preguntaven els berlinesos l'un a l'altre. El director Barnowsky, que acabava de pendre-la a Max Reinhardt, després d'haver refusat un any abans d'admetre-la al seu teatre, no sabia avenir-se d'aquell triomf.

En les planes de *La Publicitat* va registrar l'enyorat Joan Crexells, aleshores, l'èxit d'Elisabeth Bergner. Una crònica seva, recolzada més tard per l'emoció amb què em parlà personalment d'aquesta actriu i pels elogis amb què me la va descriure la filla de Carl Sternheim, amiga d'ella, em feren conèixer la seva existència. «Elisabeth Bergner — escrivi Joan Crexells — és una jove actriu, molt baixa, amb just la pell i l'os i amb tot el posat de malalta de pit. La seva veu és d'un bon timbre, però un xic apagada. El seu rostre no és bell, però és fi i simpàtic. Aquesta actriu dona als seus papers frescor i joventut, joia i optimisme. Quan la veieu representar, no sembla que l'escena que ha de venir sigui prevista per l'autor; sembla que ella la pensi i es decideixi a fer-la en aquell mateix moment.»

L'heu vist a *Caterina de Rússia*? El retrat és, encara avui, exacte. A començos de 1923, Mops Sternheim, dona intel·ligent i maliciosa, m'havia dit, de més a més: «Es lletja, però d'una lletja agradable; té uns ulls negres, rodons i immensos, com d'una gran nina, i unes cames boniques. Ara representa *Santa Joana*. Equivoca el personatge; fa una Santa Joana personalíssima, com molts pocs punts de contacte ofereix amb la que Bernard Shaw 'maginà, però és una Santa Joana plena de poesia. Com que els alemanys són uns sentimentals com

un temple, resten boca-badats davant d'ella: per la poesia i per les cames.»

Elisabeth Bergner no és pròpiament alemanya. És austríaca; vienesa. Viena, com és sabut, ha facilitat a les escenes berlineses les actrius més refinades. La majoria, jueves. Com Bergner. Són actrius que per llur extraordinària sensibilitat han estat oposades al tipus de dona de teatre naturalista que dominava al començament de segle. La finor ha estat en elles la principal arma per

Elisabeth Bergner

a sortir endavant. La feminitat, malaltissa si voleu, d'Elisabeth Bergner, la seva aparent ingenuïtat, que en *Caterina de Rússia* traspuja a cada instant, constitueixen els seus millors elements de seducció. Els utilitza amb art; aquest és el seu secret. Un comentarista del teatre alemany contemporani, René Lauret, observa, molt encertadament, que Elisabeth Bergner «ha sabut fer una força de la seva feblesa».

Comença la història d'Elisabeth Bergner com artista als seus quinze anys. S'adonaren els seus pares que tenia molta inclinació a llegir poemes i a declamar escenes de tragèdia i la feren ingressar en una escola de declamació. Poc temps després actuava en teatres de província i seguidament debutà a Zuric. Ningú, però, no creia en el seu avenir. La veien espiantada i lletja. Al gran actor Moissi, però, li va ploure i la va recomanar a Barnowsky, director de diversos teatres berlinesos. Barnowsky no en féu cas. Decebuta, marxà a Munic i es posà a treballar en una escena de tercer ordre. Tenia vint-i-quatre anys.

A Munic, un actor anomenat Alexandre Grenach s'enamorà d'Elisabeth Bergner i, en ésser contractat per Max Reinhardt, procurà que ella fos també enrolada. Era en 1923. Aquell mateix any, com he dit abans, es produí la revelació d'Elisabeth com actriu, el seu triomf. Aquell mateix any, també, es produïren els primers grans escàndols de la seva vida. Els escàndols augmentaren. Un dia, és el jove escultor Lembuck que es dispara un tret al cap en veure's abandonat d'Elisabeth Bergner. Un altre, intenta suïcidar-se l'amiga del famós *metteur-en-scène* Karl Heinz Martin, per creure que Elisabeth Bergner li ha pres l'afeció del seu amant. Un altre, són els rumors que els elogis del *Berliner Tageblatt* es deuen a l'amistat molt intensa de la cèlebre actriu amb Theodor Wolff. Un altre, són els seus amors amb Paul Czinner, escriptor i director d'escena hongarès, una mena de Don Joan pel qual una actriu igualment famosa, Maria Orska, s'havia suïcidat. Un altre, la seva estada a Davos, amb el poeta Klabund, tísic sense remei, que moria al cap de poc temps... Així, deu anys. En el transcurs d'aquests deu anys, esdeveniments escènics. Exit de *La senyoreta Júlia*, de Strindberg, fracàs de *Romeu i Julieta*, de Shakespeare, que l'allunya temporalment del teatre, i reparació a les taules, en 1930, amb *L'estrany interludi* d'O'Neill.

Reapareix Czinner. Repren aquest, amb Elisabeth Bergner, les aventures cinematogràfiques iniciades en la primera etapa d'estar amb ella. A un succés com *El violonista de Florència*, segueix l'ensorrada de *Donya Joana*. Czinner presenta a Elisabeth el president de la Danat Bank, el qual se n'enamora i li demana la mà. «Què us heu cregut?», contesta Elisabeth Bergner. El banquer es retira. Un nou banquer entra en escena, un banquer amb comptes pendents amb la justícia. Czinner no sap ja cap on decantar-se: els creditors no el deixen viure. Elisabeth Bergner li avala les lletres. Tot s'enfonsa; Czinner fuig a Viena. Passen unes setmanes, pasen uns mesos... Elisabeth Bergner va a retrobar Czinner a Viena i s'hi casa.

Expulats d'Alemanya, Elisabeth Bergner i Paul Czinner s'han refugiat a Anglaterra. Ha recomençat llur vida aventurosa? *Caterina de Rússia* representa, en tot cas, gràcies al talent d'Elisabeth Bergner, més que a la direcció de Czinner, un començament d'èxit.

JOAN TOMAS

Teatre amateur, per què no?

S'ha anunciat per dissabte vinent la representació d'una comèdia de Bernard Shaw, a la Sala Capisir, per uns nois i unes noies amateurs, sota la direcció d'un conegut postor en escena i amb una conferència sobre el teatre de Bernard Shaw per Carles Capdevila. Es presenta doncs el moment oportú de dir quatre mots sobre el tema del *teatre amateur*, prou debatut a Barcelona en aquests últims temps.

Ens sembla que talment com la ràdio no ha mort la música de concert, tampoc la pel·lícula podrà reemplaçar completament el teatre. Però el canviarà, això sí. El teatre a màquina, amb representacions aparatoses, amb escenografia copiosa: tot allò que costi molts diners, passarà probablement amb caràcter definitiu a l'haver del cinema. En canvi, les obres que no requereixen mitjans materials excessius i que vulguin conquistar més bé fent apel·lació a sentiments més profunds de l'home, amb un cert to de lirisme — serios o humorístic —, i, en fi, tot allò que sigui *avantguardisme*, que cerqui nous mitjans d'expressió artística, es mantindrà també en l'avenir patrimoni gairebé exclusiu del teatre. Aimez ce que l'on verra qu'une seule fois; aquesta frase de Vigny és el principal dominant de tota l'obra — més: de tota la vida — de Marcel Proust. Més que una frase de literat, aquestes paraules expressen abans que res la llei més profunda de la biologia, el principi mateix de tot allò que viu: la irreversibilitat. I amb això, amb aquesta frase, hem palpat ja el ressort més íntim de tot art interpretatiu veritable, i el secret que el concert sobreviurà a l'era dels discos i de la ràdio, i el teatre, els dies àlgids del cinema. El disc i el cine són *irreversibles*; ara bé, tota irreversibilitat és mecanicisme, és antivitall, és — parlant el llenguatge dels filòsofs vitalistes — del dimoni i de Déu. Una representació de teatre, un recital de concert amb els artistes que apareixen en carn i ossos, no es podria mai repetir completament de la mateixa manera; sempre hi haurà, si no improvisacions, almenys canvis menuts — i que difícil és avui dia no perdre la sensibilitat per al petit, el menut! — en l'entonació, en la gesticulació. En canvi, en el cinema i en el disc sempre predomina com element fonamental el que és mecànic, demoníac, la fatalitat d'una creació no d'un gran màgic, sinó solament d'un *aprenent de bruixot* del poder del qual escapa la seva pròpia creació.

Cal doncs, ens sembla, que el teatre descobreixi la seva veritable vocació en aquests dies de maquinisme. La seva tasca és la del «teatre da camera», del teatre avantguardista i experimental. No veurem dissabte vinent, abans que s'aixequi el teló a la Sala Capisir, aparèixer a la llum de les sufites el senyor vestit de negre: el conferenciant, no el dramaturg? Aquest fet menut dona una significació especial a tota la representació. El públic no anirà a aquesta funció per a admirar la genial creació d'una artista gran i per a divertir-se; hi anirà també per això. Hi anirà, abans que res, perquè aquesta reunió serà una reunió de cultura, en aquest sentit que el dramaturg apareixerà, com ho feia amb gust en funcions semblants a la que dona actualitat a aquestes curtes consideracions nostres, un poeta tan fi i tan retret del món com l'inoblidable Hugo von Hofmannsthal, per exemple. El dramaturg s'acosta al públic i li diu: aquí no heu vingut per a ésser enganyats, aquí us posem en el secret i abans de començar la funció us explicarem que és el teatre, i què és, en el cas concret, aquest gran pallasseo de l'escena que és George Bernard Shaw...

Si el teatre de debò manca a les seves tasques, si a Barcelona no es pot anar al teatre, si hom no és un fervent d'obres en vers — que per a nosaltres no són teatre de segle xx (i encara menys si es tracta d'una *Santa Teresa* o d'un *Divino impaciente*) és un veritable gust d'assistir a una bona representació d'amateurs. A Barcelona, hi ha un exemple ben patent de l'èxit que pot aconseguir una bona companyia d'amateurs, encara que la immensa majoria dels barcelonins no hagi sentit mai parlar-ne: la companyia amateur d'alemanys residents a Barcelona, creació de Paul Fabig i Paul Schlesinger: *Der Kothurn*. Aquesta companyia treballa tan furivament, tan amagada darrera de la paret d'una colònia estrangera, que àdhuc nosaltres manquem una que altra representació, per manca d'ésser avisats a temps de la funció. Els hem vist, al teatre de l'Orfeó Gracienc, encara que modernament fan les representacions a la Sala Studium, una opereta amb molt requisits, i una obra dramàtica de Frank: *Els dotze mil*, obra de tendència revolucionària, ambdues en unes representacions força bones, amb més fervor i passió que en qualsevol teatre d'aquests que es diuen teatre de debò.

Per què no podria haver-hi a Barcelona també una companyia d'amateurs que ens doni representacions d'obres dramàtiques d'alta vàlua, com ho fa aquest grupet d'entusiastes amb l'obra de Shaw, i que mereixen tot el nostre ajust i simpatia?

Cal pendre doncs seriosament la recomanació d'Alfred de Vigny, l'ensenyança de la gran obra de Proust: ajudem allò que no es veurà més que una sola vegada!

OLIVER BRACHFELD

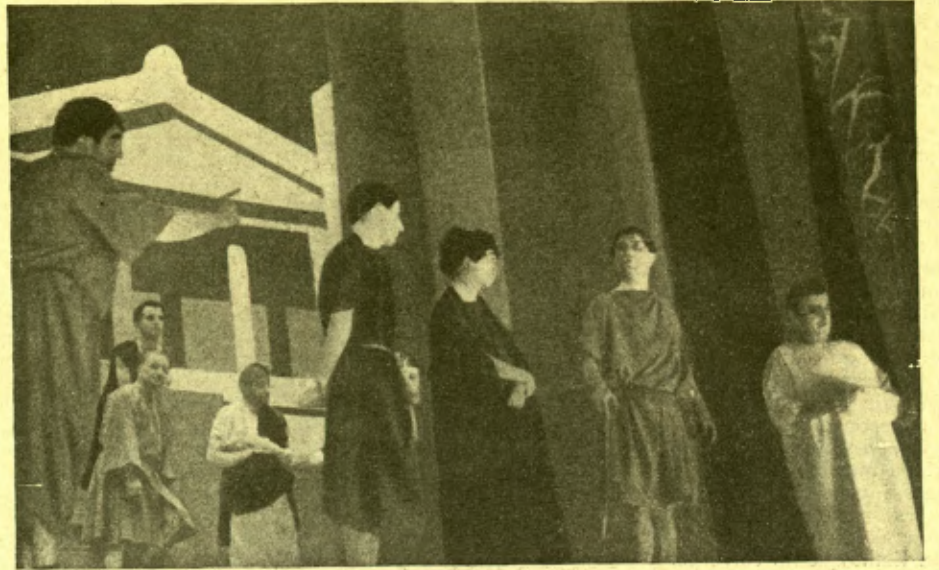
Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681
De les 3 tardes a la 1 matinalada
CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges Fox Movietone
EL FERRER DEL MEU POBLE
Divertit dibuix sonor Terrytone
NOTICIARI FOX SONOR (Notícies d'Espanya)
NOTICIARI FOX SONOR (Internacional)
EL MUSEU DE RELLOTGES DE VIENA
Film documental sonor

DE PARIS ESTANT

Shakespeare, agitador subversiu

Contratemps comercials seriosos, com són ara les temperatures siberianes amb què va encetar-se l'hivern actual i els neguits politico-socials sobrevinguts més tard, tot plegat sobre un fons econòmic de vaques transparents de tan magres, no han pogut pas obstruir la carrera d'una temporada teatral parisenca singularment brillant. Dintre d'ella, s'ha destacat d'una manera excepcional un autor anomenat William Shakespeare. El seu èxit ha estat tan sorollós, les ta-

de les representacions s'aclaria, s'aclaria. Seria un absurd considerar les representacions de la tragèdia shakespeariana com el focus promotor dels episodis violents ocorreguts darrerament a París. En realitat, no han representat res més que un altre tíó abocat a la foguera. I, al mateix temps, una mesura simple dels graus de la passió pública. En els darrers dies del gabinet Chauvins, els aldarulls de la Comédie Française indicaven la intensitat dels que l'endemà

Una escena de la tragèdia shakespeariana «Coriolà»

quilles enxufades al seu prestigi (i als seus escàndols) han rajat tants diners que, si hem de creure males llegendes, durant els primers dies del fenomen algun empresari espavilat va apressar-se a investigar si aquest dramaturg no tindria per atzar guardat quelcom a punt d'estrenar. Anèdota insignificant. William Shakespeare se'n tenia de veure, tanmateix, de molt més fresques.

La cosa comença com no importa quin afer artístic destinat a un públic de selecció. D'antuvi, l'Atelier posà en escena *Ricard III* a mitjans d'octubre amb una presentació i una interpretació tan escollides que l'obra encara prossegueix una cursa triomfal. No gaire més tard, la Comédie Française llançava una nova versió de *Coriolà*, esca del pecat. Un escriptor suís, René-Louis Pichaud, autor de la traducció que ha meregut l'elogi dels més exigents experts en literatura clàssica anglesa, havia aconseguit el difícil accés al casal de Molière gràcies al concurs de Lugné-Poë i del propi De Monzie, llavors ministre de l'Educació Nacional. Emile Fabre, l'autor dramàtic director del Théâtre Français, muntà l'obra en una forma simple, digna i ponderada, certament rara a les escenes oficials. Tot feia semblar que l'espectacle obtindria una acollida semblant a la del seu col·lega de l'Atelier. Res d'això. Ni l'assaig general ni l'estrena no rutllaren precisament com una seda. Els espectadors infongueren tot seguit una interpretació pròpia al reclam de certes rancúnies antiparlamentàries a una colla de rèpliques, cada una de les quals era subratllada amb crits i aplaudiments entusiàstics. L'èxit evidentment excessiu, sorprenia una vegada més la mateixa empresa.

Coriolà és va trobar feta la mèica eficaç de les propagandes: la de la passió política. Fou en va que alguns esperits severes i documentats intentessin de situar les coses al seu lloc. La tragèdia havia estat marcada des del primer moment d'una significació arbitrària interessada i ja no hi havia res a fer. Hom anava a veure-la amb ganes de trobar un pretext d'abonar o de repudiar ostensiblement un determinat sector de l'opinió, com en els millors temps del teatre polític del romanticisme. El govern va al·lumar-se. Retirar l'obra del cartell hauria representat una rectificació covarda. Hom optà per la diplomàcia ingènua. Es va substituir més d'una paraula severa. Els actors obieren la consigna de no comunicar un acalorament excessiu a algunes imprecacions. Aquests discrets arranjaments ad usum delphini es van fer extensius a altres peces del repertori políticament vidrioses, com *Paravirté* de Maurice Donnay. I el cas *Coriolà* es reduí a poc a poc a un fet divers pintoresc, fàcil als comentaris humorístics de la crítica teatral. Fins que esclatà l'afer Stavisky...

La fallida de l'aventurer eslaus ha estat a França el cop de picot que ha començat a enderrocar algunes coses corcades fa temps. Personatges discutibles desinflat i façanes parencoses esmicolades, mostrant les sutzures que dissimulaven per tant darrera. El mal ha estat d'investir les generalitzacions perilloses. Les febleses dels homes s'han penjat, com d'habitut, als conceptes. Com si els xecs, per exemple, perdessin llur caràcter de mitjà còmode i utilíssim pel sol fet d'esdevenir un instrument immorral posats en mans d'individus de pocs escrúpols. Però les multituds són així. I el pitjor és que hi ha molta gent interessada que persisteix essent d'aquesta manera. El cert és que el parlamentarisme democràtic francès ha passat per un trencacolls terrible. Les crítiques als dirigents del règim aprofitaven totes les avinenteses de manifestar-se sorollosament. El cabdill romà, rebel imprecador de la plebs i dels tribuns, tornava a conèixer la fortuna. Si hagués pogut sortir al carrer trobant sobre un cavall blanc segurament hauria empallidit els records del boulangisme. Shakespeare era l'autor del dia. El comentaven apassionadament gent que fins llavors en conservava tot just un vague record d'escola, satisfets de considerar llurs conviccions avalades no menys que per l'il·lustre autor de *Hamlet*. Per les barriades corria la veu que un autor del morro fort no tenia por de cantar les quaranta «als que manen», en ple teatre nacional. Les localitats s'esgotaven amb quatre i cinc dies d'anticipació i, cosa singular, a mesura que el públic afuïa en més quantitat la freqüència

perdurien la Cambra i el carrer. Amb el gabinet Daladier el sorprenent indicador arribava als màxims mals presagis. Es cert que fou burxat barroerament el seu mecanisme. Emile Fabre era separat sense més ni més del seu càrrec per a cedir el lloc a un director general de policia destituït. Per bé que s'invocava en favor del gendarme una oblidada llicenciatura en lletres, tothom restà sorprès d'aquesta combinació extravagant. Amb raó o sense, es creia amb l'intent de matar dos pardals d'un tret: endolir l'amargor d'un influent funcionari disgraciat i amordassar aquell Coriolà esgarriacres. Es cert que el Fouché refusà ell mateix la substitució, però, entretant, actors i empleats del Théâtre Français protesten a grans crits. La nova representació batia el rècord dels escàndols. Dos dies més tard, s'aixecaven barricades i espeternegaven les metralladores.

Deslligat del poder, De Monzie ha dit: «Jo m'acuso... Si un domini hi ha reservat a la llibertat passi el que passi, és el de l'art. Cal suprimir-lo o bé reconèixer-li el dret d'ésser inoportú, d'ésser incòmode als poders establerts.» El bon Will trobaria un consol en aquestes paraules sensates. Quan conegué la història romana a través d'un modest manual traduït del francès i s'aplicà a re-crear aquell període clàssic en algunes obres d'una subjecció als fets força lliure i convencional, però sublimades pel buf del geni, poc podia pressentir-ne aquestes conseqüències desconcertants a llarga data. Nat en una època on el dogma democràtic no tenia cap sentit; fill del poble, però instintivament allunyat d'ell com és lògic per un home enlairat pel seu talent dintre un medi autocràtic, el dramaturg inseria en *Coriolà* durs retrets pels representants de les masses i per la plebs mateixa en allò que té de cruel, d'ignorant i de primària. Però amb la caiguda del cabdill es subratllà també el just fracàs de la fatuitat, de la fredor distant i de la feblesa desfermada que fan la fusta dels dictadors. Reconeguem amb el vell crític Coleridge «la meravellosa imparcialitat filosòfica de Shakespeare». Els retrets de *Coriolà* són a tornajorns. L'autor anglès s'interessava en definitiva per la pintura de passions i caràcters excepcionals. I prou.

D'altra banda, les agitacions promogudes amb *Coriolà* són ben bé filles d'una coincidència circumstantial dintre el temps. El *Thermidor* de Sardou i mil altres obres dramàtiques contenen una dosi de demagogia molt més virulenta. Representades en un moment agitat provocarien, proporcionalment, enrenous força més explosius. I no parlem ja dels llamps i pedregades que publica diàriament la premsa extremista de banda i banda. Però és el fet anecdòtic directe el que sedueix sempre tots els públics i quan consent a aplicar-hi una abstracció més o menys definida és amb un parcialisme arbitrari, condescendent al traspass de l'aigua al molí propi.

Vàreu ensopagar bé el vostre temps, il·lustre Shakespeare. Tres segles i mig més tard, riscariu de veure-us un dia conduït cap al commissariat de policia amb els punys emmanillats, com un diramiter.

ALBERT JUNYENT

París, febrer.

CATALUNYA

Gran èxit del film de JAMES CRUZE

Producció d'EDOUARD SWALL pels ARTISTES ASSOCIATS

COLISEUM

DEMA, NIT

ES UN FILM PARAMOUNT

Tres vegades premiat

Primer premi de direcció de 1933 a
FRANK BORZAGE

Classificat entre els 15 films que majors recaptacions han fet als EE. UU. en 1933 i entre els 10 millors de l'any (quart lloc)

LES LLETRES

«EL PROBLEMA PENINSULAR» DE CASES-CARBÓ

El catalanisme i l'ideal ibèric

El catalanisme de les actuals promocions oblidava massa sovint que el nostre moviment fou en els seus orígens una rectificació de la història oficial d'Ibèria i que el nostre programa polític comú ha d'ésser, enllà de Catalunya, el triomf d'aquesta rectificació de la història que s'ha de traduir en la rectificació de l'Estat espanyol. La tesi de Prat de la Riba és la mateixa tesi d'«*Idearium*» de Ganivet de Manuel Azaña. El gran discurs de l'eminent estadista en defensa del nostre Estatut era el triomf de la tesi catalanista, que deixa d'ésser exclusivament catalanista perquè és l'única que té en compte el veritable desenvolupament històric d'Ibèria. En efecte, per una d'aquelles paradoxes històriques difícils d'explicar, la monarquia que desféu l'obra veritablement nacional d'Ibèria, ço és, la convivència dintre una unitat de les nacionalitats diferents, ha estat durant tres segles la defensora d'un patriotisme inintelligent; i així com Albert Sorel, l'eminent historiador francès, ha pogut dir que amb la Revolució francesa la nació continuà l'obra de l'Estat, la monarquia espanyola, des de Felip IV, precisament el rei que parlava totes les llengües ibèriques i coneixia bé la força de les nacionalitats, desféu l'obra de la nació en profit d'un Estat que no corresponia a la tradició. El catalanisme recolza essencialment damunt d'aquesta base antimonàrquica. Els que, a Castella, representen les fórmules monàrquiques per fer-les triomfar en la República, no fan res més que atacar el catalanisme en les seves essències. El senyor Valls i Taberner, que per conservadorisme sòrdid i per un mal entès catolicisme, s'agenolla als peus de Gil Robles i d'El Debate l'endemà mateix d'haver publicat un extraordinari que és una diatriba contra el catalanisme, desfa amb un acte la seva fe catalanista. El senyor Valls i Taberner no té dret a escriure que els seus ideals són catalanisme i espanyolisme, perquè l'espanyolisme d'El Debate es resumeix, cada dia, en petites frases plenes d'intenció que són cospables per qui no s'entesta a ésser orbi. Quan El Debate parla de les «*diferencias regionales*» o — a propòsit de l'aixecament socialista a Astúria — diu que Astúria «*es un Estado débil por ser federal*», l'espanyolisme castellà demostra la seva filiació.

Malgrat no haver-lo esmentat, totes les consideracions que acabem de fer ens han estat suggerides per la lectura d'«*El problema peninsular*» de l'eminent filòleg Cases-Carbó. El llibre comprèn una campanya epistolar en defensa de l'autonomia de Catalunya i en defensa de la tradició catalanista en l'Estat espanyol, l'iberisme. Mals temps foren, els dies de l'any 1924, en plena Dictadura real, els que veieren la publicació de l'article a El Liberal de Madrid, per parlar de catalanisme i iberisme. Fou un prodigi de Cases-Carbó, però, poder assolir que les personalitats més divergents parlessin de l'article. Cal reconèixer que, excepció feta de les personalitats oficials, l'opinió de les quals no interessa a ningú perquè no tingueren mai idees pròpies, hom pogué constatar que els homes que s'havien encarat amb una mica de passió amb el problema espanyol — la tragèdia de l'es-

terilitat de l'Estat — estaven d'acord a assenyalar-ne la causa.

La tesi de Cases Carbó és, doncs, que el comte-duc va interrompre l'obra de l'iberisme, l'obra d'integració de tots els territoris peninsulars per la formació d'un sol Estat. Però aquesta idea ha fracassat? Els que pensen que sí, són víctimes de la tradició oficial monàrquica, dels textos universitaris i els poemes de Núñez de Arce.

En realitat ha fracassat la idea castellana hegemonica que té per característica l'uni-

J. Cases-Carbó, per Ramon Casas

formisme. Per això l'ideal del catalanisme, integració de les diverses nacionalitats en l'Estat espanyol, pot ésser el conducte per a la formació d'un gran Estat ibèric. Diferenciació i unió, no pas assimilació ni separació.

Cases Carbó, sense fer-se il·lusions, passa revista dels entrebancs que l'iberisme troba per aconseguir-se. Hi ha la tradició política de Castella, la millor definició de la qual és la carta — inserida en el llibre — de Julio Senador y Gómez: «*La que en Castella parece espíritu retardatario no es más que eso en el fondo: la defensa instintiva del que se siente acorralado. Un simple procedimiento de defensa biológica del que no es responsable el que le sufre.*»

Hi ha l'animadversió del poble portuguès per Espanya. Aquest sentiment portuguès fou obra dels Braganza, i per això Magalhães Lima en el seu llibre *La Federación Ibérica* creu que un dels entrebancs per aquesta federació són les monarquies de Borbó i Braganza.

Avui, doncs, que han desaparegut ambdues monarquies, és possible de realitzar aquest ideal ibèric?

Un ideal polític tan vast ha d'ésser obra d'un acostament espiritual i d'una política de prestigi. L'obra de Cases Carbó ens mostra fins a quin punt un home sol pot avançar en la feina. Les generacions catalanistes d'avui trobaran en el llibre de Cases-Carbó els preliminars de la gran política de l'esdevinidor.

FERMÍ VERGES

VARIETATS

Reformes en la història de la filosofia

Les proposa Croce en el darrer número de *La Crítica*. La primera que cal introduir, és el traspass de l'enciclopèdia històrica al monografisme. «Les històries enciclopèdiques, que tenen la pretensió d'informar extensivament sobre la història dita universal o adhoc sobre la d'una època o d'un poble, han d'ésser substituïdes per històries concebudes i conduïdes intensivament.» Les exposicions enciclopèdiques conservaran llur valor com manuals escolars o de consulta. Ben entès, adverteix Croce, que per monografisme no s'ha d'entendre, simplísticament, tractar d'un sol autor, sinó la unitat del problema, que faci unitària la matèria tractada.

L'altra reforma és la d'acabar amb les escoles filosòfiques, com la història de la poesia s'ha alliberat de les escoles poètiques. La pregunta: a quina escola pertany tal filòsof?, topa amb el dilema: o el filòsof en qüestió és reductible a una escola determinada, i aleshores serà un portaveu, un transmissor, un professor, i no un filòsof; o és un filòsof, i en aquest cas es relliga, no a una sola escola, sinó a totes, a tot el pensament precedent, sobrepassant-lo i continuant-lo; és un pensament que sorgeix nou de la vida històricament determinada.

Aquestes reformes, acaba Croce, són necessàries i lògiques, però difícils de realitzar. Cal tenir paciència si hom segueix sentint anomenar història de la filosofia una crònica dels pensaments dels filòsofs, i judicar-ne algun dient que és materialista, i un altre kantiana, i tal altre hegeliana o neohegeliana. Això «són expedients dels que no tenen capacitat i vigor d'observar i analitzar i comprendre, i es paguen d'aspectes i de classificacions, o sigui de paraules».

Biologia de l'Estat

El baró Jakob von Uexküll no és pas, literalment parlant, un desconegut per aquestes latituds. Fa alguns anys que a Madrid eren editades dues traduccions d'obres seves: *Ideas para una concepción biológica del mundo* i *Cartas biológicas a una dama*. No té res d'estrany, doncs, que ara hagi escrit una *Biologia de l'Estat*, més que més si es té en compte que el racisme vol ésser una teoria biològica.

Von Uexküll és una mena d'excutor testamentari d'aquell Houston Stewart Chamberlain, que amb els *Fundaments del segle XIX*, obra publicada en 1899, tanta influència ha tingut en el nacional-socialisme.

El sistema del baró biòleg alia el culte hegeliana de l'Estat, basat més aviat en raons racionals i dialèctiques, amb el principi orgànic que ja es troba en Goethe. Compara l'Estat a un arbre, els diferents cossos del qual serien les branques i les fulles les ciutadans. Ha d'ésser governat, diu, seguint les lleis naturals i no les decisions de la majoria. Ha de vetllar sobre la salut física i moral dels seus membres, el manteniment i creixença de la població, el repartiment dels joves entre les diverses professions: aquesta tasca essencial no pot ésser abandonada als professors, que no hi entenen res i prenen la facilitat d'expressió i la precocitat per senyals de valor.

Naturalment, von Uexküll sosté que la llibertat de premsa, el dret de vaga i els partits polítics són malalties de l'Estat. Vol també que es lluiti contra els abusos de la tècnica i el regne del gran capital, i que es procuri la selecció impedit la unió dels elements inferiors amb els més nobles.

Però creu també que l'Estat, perquè sigui ben regit, ha de tenir un monarca al seu cap. I vetaquí el que potser no agradarà als amos del Tercer Reich, que sembla que estan a punt de prohibir les associacions monàrquiques.

ELS LLIBRES

J. M. Lòpez-Picó: *A mig aire del temps* (La Revista) — Gràcia B. de Llorenç: *Branca florida* (Catalònia)

Cavaller de l'amistat i de la cortesia, J. M. Lòpez-Picó confegeix, en aquest recull d'assaigs, *A mig aire del temps*, que ha vingut darrerament a afegir-se a la llista considerable de les seves obres, els records devots dels amics desapareguts amb la fe esperançada dels temps presents. Es tota l'obra i tota la personalitat de la generació de *La Revista* la que és perfilada a través de les planes d'aquest llibre, en una enumeració reverent de figures il·lustres. Joan

J. M. Lòpez-Picó

Maragall i Xènius, dos noms distants però dels quals prenen partença els corrents intel·lectuals del noucentisme, obren la marxa, i a llur darrera compareixen les tres ombres melangioses i exemplars de tres vides prometedores i estroncades abans d'arribar a la maduresa: Joaquim Folguera, Joan Salvat-Papasseit i Joan Crexells. La publicació recent del primer volum de les *Obres Completes* d'aquest darrer dona actualitat a la breu evocació de la seva figura malagunyada. I com són de commovedores, en llur simplicitat tota «quotidiana», diu, les *Notes per a la biografia de Joaquim Folguera*, amb aquell epistolari que esdevé la història dels inicis i de les lluites de *La Revista*! Més enllà, Joan Salvat-Papasseit parla amb la seva veu anglosaxona i profunda, en unes lletres intenses. Sentiu, en llegir aquests records personals de Lòpez-Picó, com és de dolbre que no s'hagi esmerçat encara a escriure una biografia completa de Folguera i de Salvat, i que ella encapçalés l'edició de les obres completes, introductores, d'aquests dos grans poetes desapareguts.

En aquest llibre hi ha encara altres assaigs ben interessants. Noteu aquells *Textos per acompanyar el balanç del primer quart de segle a Catalunya*, que evocen aquell tema de la simulació, que tan grat fou a l'ex-Pantarcia i avui glossador de diaris anticatalans de Madrid, amb interessants aportacions de l'obra jove de Rucabado i Farran i Mayoral. A assenyalar també, pel seu caràcter d'enumeració completíssima i d'història esquemàtica del nostre Renaixement, les *Notes* per a una antologia de poetes catalans moderns, que és de dolbre que no fos editada en llibre després d'haver estat llegida, com fou, per la ràdio.

Contribueixen també a la implícita aportació a la història literària de la moderna Catalunya que és *A mig aire del temps*, l'intercanvi epistolar amb Georges Brandes, les lletres de Joan Alcover i Miquel Costa i Llobera; la veu amiga, una mica fadigada, en to menor com els seus llibres admirables, de Gabriel Miró, i aquella pàgina inèdita tan interessant de Guillaume Apollinaire, que en el llibre són reportats amb afecte i exactitud.

I he deixat expressament per al final de comentar el *Capítol de la cortesia*, que ningú sinó Lòpez-Picó podia escriure a casa nostra. L'autor de *La nova ofrena*, que conrea fins a un grau heroic aquesta virtut ultracivilitzada, era l'únic que podia donar

tota la seva exemplaritat a aquelles pàgines en les quals són reproduïdes les gracioses expansions poètiques de la seva amistat i de la seva exquisida cortesia.

Gràcia B. de Llorenç és una dama catalana, absent fa molts anys de la nostra terra, i que des de la seva llar de Còrdova, a la República Argentina, amaten a totes les vibracions de la nostra vida política i literària, sap comentar amb generós afecte els llibres i les noves que li arriben de Catalunya. Els seus articles a la gran revista catalana de Buenos Aires *Ressorgiment*, la completa revisió que damunt les seves planes ella escriu dels llibres nous que es publiquen a casa nostra, les mateixes lletres efusives que trameten als seus nombrosos amics d'aquí, fan d'ella una antena sensibílissima que recull i difon entre els catalans absents de la pàtria totes les espurnes d'emoció que li pervenen des de Catalunya.

Un dia o altre caldria fer l'elogi d'aquests patriotes exiliats que saben mantenir amb un treball constant, i sovint amb sacrificis considerables, les magnífiques publicacions i els centres de cultura que, per damunt de les divisions polítiques i socials, serveixen de nexa entre els catalans que viuen a Amèrica. Gràcia B. de Llorenç és una d'aquestes persones benemèrites que han sabut treure del sentiment de l'enyorança la força vital de fer tangible entre els seus compatriotes, absents com ella de la pàtria, la cultura catalana. Aquest mateix sentiment de l'enyorança és el que ha dictat el recull de versos que ara ens arriba, a través de l'oceà, i que ha estat publicat en una bella edició per la Llibreria Catalònia sota el títol de *Branca florida*. Tot el llibre és una ofrena a la pàtria llunyana, evocada en els records de la infantesa, posada de contrast amb el paisatge argentí, i fos amb els més purs afectes familiars. La inspiració de Gràcia B. de Llorenç és tota feta de tendresa i d'enyor; el poema inicial és el més característic d'aquesta posició espiritual, i les imatges, els nombrosos diminutius, adueixen les falles de lirisme, neixen d'aquests sentiments elegíacs. L'orgull de la maternitat canta també en els versos de *Branca florida*. Poesia pura? Potser no, potser els sentiments que dominen en l'esperit de l'autora enterboleixen un xic les deus del lirisme, tot i que podria assenyalar pàgines d'una autèntica bellesa estètica, com *Encantament* i *Reminiscències*. Malgrat tot, ens cal saludar amb mots joiosos d'afecte aquesta poetessa que ens allarga, de mars enllà, el present, tan ric de sentiments, de la seva *Branca florida*.

RAFAEL TÀSIS I MARCA

ACABA DE SORTIR
VIDA Y EMPRESAS DE UN
GRAN ESPAÑOL
MAURA

per César Silió

Preu: 5 pessetes

Llibreria Catalònia

3, Ronda de Sant Pere, 3

HA SORTIT:

El que he vist a Can Parés
en els darrers quaranta anys

Memòries d'Enric Galwey

PTES. 4

Es ven a la Sala Parés

ULTIMES NOVEL·LES FRANCESES

Paul VALÉRY - *L'idée Fixe* 6'60
François MAURIAC - *Journal* 6'60
ALAIN
Propos de Littérature 8'25
Léon DAUDET
Una mour de Rabelais 6'60
ESSAD Bey
Histoire du Guépéou 11'—
Antoine ZISCHKA
La Guerre secrète du Pétrole 11
André LEVINSON
Les Visages de la Danse 27'50

Librairie LOUIS BERGÉ

Rambla del Centre, 19
Kiosque Français
Rambla Estudis, 7

Reparació de Plomes Estilogràfiques

de totes les marques a preu molt reduït

Llibreria Francesa

RAMBLA DEL CENTRE, 8 i 10
Sucursal: PASSEIG DE GRÀCIA, 87
BARCELONA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijamas a bon preu
JAUME I, 11
Teléfono 11655

Si voleu menjar la bu-
llabessa com a Marsella

Restaurant Bell Temps

Quintana, 7 - Teléfono 12617

Servei a domicili Salons especials

SERVEI ELECTRIC PER A AUTOMOBILS

Agència exclusiva per a la venda de

MIRADOR

Societat General Espanyola de Llibreria

Barbarà, 16 *** Teléfono 14186

Es, vostè, un escèptic, i no el convencen les propagandes? Perfectament d'acord: estem tips d'anuncis. S'ha de desconfiar de les paraules interessades. La persona intel·ligent es diferencia dels babaus en què vol convèncer-se de les coses per ell mateix. Ha sentit vostè anomenar la crema d'afaitar BLANCAFLOR? Doncs adquireixi-la (en tub d'estany) i examini-la afaitant-se. Compari-la amb certes marques estrangeres, que tal vegada algun dia hagi provat i el preu elevat de les quals no prové de la seva qualitat, sinó dels drets de Duana, i una vegada hagi fet la comparança... Vaja, que no volem dir-li res més, puix no és vostè dels que es fien de propagandes: vostè dirà el que li diríem ara nosaltres. Solament aclarirem que aquesta superioritat li prové de les substàncies de les aigües termals de La Garriga incorporades a aquesta inimitable crema, les quals aigües han guanyat tanta fama per llurs qualitats per a la suavitat i conservació de la joventut del cutis.

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions

Eudald Serra

Quan vàrem saber que Eudald Serra donava el gran cop de cap de la primera exposició, experimentàrem una sincera satisfacció. Eudald Serra és un xicot de la primera volada que al costat de Clarassó ha trencat tones senceres de pedra. Primera garantia.

Sabíem d'ell que estava fermament consagrat al treball, que estudiava amb un entusiasme remarcable. Segona garantia.

Darrerament li havíem vist, espaiadament, alguna cosa, generalment alguna obreta petita. Ara, en recordar-la, ens ha fet pensar que podia ben bé constituir la tercera garantia que mancava en la present enumeració de punts capitals.

Eudald Serra, artísticament, no està fet del tot. La seva exposició, referint-nos solament a les escultures, presenta l'oscil·lació natural en aquell que, veient-se amb prou capacitat per tirar pel camí que vulgui, encara no l'ha escollit ben resoltament, i per això posa l'ofici, la sensibilitat, la gràcia i el procés de la influència, tant en l'obra que ho ha de tenir tot conjuntament, com en la que podria prescindir d'alguna d'aquestes dots articulades.

Davant aquest gran enigma de l'exposició primera, el novell escultor es creu en la necessitat de versificar totes les peces. La pràctica no ha pogut ensenyar-li encara que el millor de tot en tots els casos és ajuntar-se amb la prosa i dipositar estratègicament engrunes de personalitat entre elements variadíssims, que després en ésser analitzats formen el cos valorable en l'artista.

Serra, autor del retrat de Clarassó i d'un cap de nen que donatella, i Serra autor de la resta d'obres, és un escultor que promet. Entre aquests dos fronts presentats a la Sala Busquets hi ha segurament el Serra que promet i dona. Cal que pensi en això i que quan torni de nou a la batalla pública, sigui el Serra del mig el que exposi.

Referint-nos a aquest, en el que s'entrevé dintre la llacuna que el desig de mostrar-se polifacètic no li ha deixat omplir, hem de convenir que és un artista que ha sabut estar-se amagat en els moments que així cal fer-ho i que ha tingut el gran mèrit de sortir a la superfície en el moment just en què devia fer-ho. És a dir, quan s'ha sentit escultor. Això permet de parlar amb una franquesa absoluta i dir-li, per exemple, que dintre el seu ram és una revelació i bastant més que un remarcable embrió de valor escultòric.

Serra té, dintre la formació actual catalana, tanta perspectiva com voluntat en la carrera. Si sap controlar-se com ho ha vingut fent fins ara, es trobarà sense adonar-se'n en aquell pla que tant deu haver somiat treballant al costat de les barbes patriarcales del seu mestre Enric Clarassó.

Ramon Calsina

Calsina, i no ho diem gratuïtament, ha volgut reaccionar contra el qualificatiu de fantasista que li aplicava fa poc Joan Sacs des de les pàgines d'una revista catalana.

Calsina, aquest esperit complex i sinuós, ric en matisos pictòrics i extrapictòrics, sembla profundament atordit per les paraules de l'admirat crític. El perquè potser no es sabrà mai.

Degut a aquell temperament del qual parlàvem, Calsina argumenta la seva posició protestatària en un sens fi de raons que semblen encaminades a voler veure en l'article d'Art un to pejoratiu pel complex «fantasista». Per això ha arrelonat els seus temes tan estimats i ha canviat aquelles tragèdies i aquells daltabaixos amb les flors de sentit més tendre que ha trobat.

Aquí segurament hi ha un error. Joan Sacs no ha volgut pronunciar el mot ni com a gènere inferior ni com a única característica.

Hi ha un moment, i més en el cas de l'expositor de les Laietanes, en què la fantasia està incrustada a la composició. Com a complement, doncs, Calsina ha de per-

metre que se l'anomeni fantasista, perquè com a compositor ja hi està conforme.

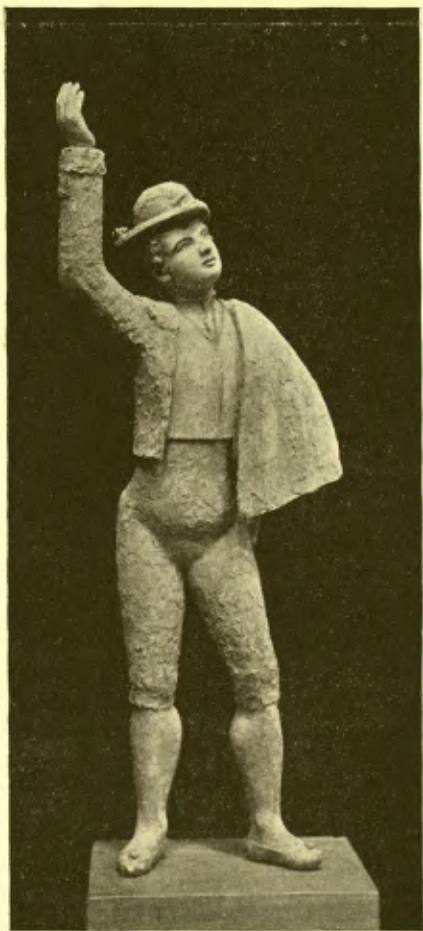
Manca que pensi que la composició, havent-se d'expressar segons les normes estètiques de cada u, puen una determinant artística. En ell aquesta determinant és un profund culte a la literatura decantada a una interpretació personalíssima.

Ve a ésser, aquest desig de presentar-se

Ramon Calsina — Retrat

sota un aspecte inèdit, una equívoca actitud que es podria comprendre normalment en alguna activitat que no fos tan lenta com la pintura; volem dir alguna cosa d'immediata creació que no permetés el càlcul. El fet que no sigui precisament així com Calsina sembla voler respondre als conceptes

Eudald Serra — Torero

emesos pel nostre màxim valor de la crítica, és un altre signe de la seva formació espiritual, fortament rebel i incontrolable. Ens trobem doncs davant una col·lecció de pintura en la qual, d'una vintena de teles, n'hi ha quinze que són natures mortes. Enfrontats amb aquest nou aspecte de l'autor, podem observar unes quantes particularitats. Canvi de tema que no afecta per res la paleta. Exacta visió de les coses. És a dir, profunda subjectivitat en l'ambient del model que vol objectivisme (moltes flors posseeixen, convenientment traduïda, la intensa extrahumanitat de la figura que ha creat Calsina). La mateixa atmosfera d'originalitat, de força i de ritme en l'estudi. On potser difereix més extensament és en l'esperit.

A desgrat del que hem dit referent a la vida artística de les flors s'endevina una cursa enorme darrera l'expressivitat.

El Calsina de les tempestuoses morals es posa davant els crisantems i les magnòlies amb una punta de lirisme i de delicadesa molt remarcable. Els quadros li queden sentits, amaratats d'una sensació extensa, i de la batalla que ha de lluitar-se en surt guanyant a mitges el Calsina pròpiament Calsina i el Calsina que protesta del seu àlies «fantasista». És a dir, si en el fons és un mateix, en l'exterior és un altre pintor que, pintant tan bé com l'altre, expressa, alhora que una formidable tècnica, un principi de sentiment inclinat a parlar loquaçment d'impressions sensiblistes.

ENRIC F. GUAL

El misteri dels germans Van Eyck

Que dues poblacions es disputin la glòria d'haver infantat un geni de les lletres o de les armes, és cosa corrent. Fins hi ha casos com el d'Homer en què els llocs assignats com pàtria del poeta resulten sis o set i no devem oblidar la teoria segons la qual Homer no ha existit mai, sinó com el nom donat a un recull de versos popularitzats pels rapsodes.

No és tan corrent, però, el cas debatut ara a França i Bèlgica, el qual, recordant una novella francesa d'autor contemporani, podríem anomenar «el dels germans enemics».

Es tracta de saber si el retaule de l'Anyell Místic, que avui podem contemplar sencer a l'església de Sant Bavon de Gand, és degut als dos germans Hubert i Joan Van Eyck o si solament hi treballà un d'ells: Joan, si Hubert no ha existit mai, com arriben a dir alguns escriptors; Hubert, si Joan no féu altra cosa que enllestir l'obra que el germà gran deixà gairebé finida.

Aquesta qüestió té una importància transcendental en la història de la pintura i un interès especial per a nosaltres els catalans.

En efecte, el retaule de l'Anyell Místic és la més antiga, la més voluminosa i la més bella de les produccions dels primitius flamencs, i alhora és la que més influència ha tingut en el desenvolupament de la pintura universal.

Té vint-i-tres compartiments a part del central que és tota una composició extensa, variada i nombrosa; les seves figures posseeixen aquell realisme i aquella perfecció de factura que les fan actuals en tots els temps; la tècnica del dibuix, color i perspectiva triomfa, al segle XV, de totes les dificultats que poden oferir-se a un pintor genial. Per això Georges Lafenestre en el seu llibre *Les primitifs à Bruges et à Paris* diu dels Van Eyck: «L'ur geni, encara mal explicat, planteja i resol des del primer cop d'ull tots els problemes tècnics, defineix l'objectiu de la pintura i en mesura, indica i prova tots els recursos. Primers en el temps, restaran sempre els primers en la glòria.»

Els germans Van Eyck popularitzaren la pintura a l'oli, ço que va dotar l'art de recursos decisius i verges. No la inventaren, com s'havia cregut generalment fins ahir; dos segles abans, ja n'explicava el procediment el monjo Teofil en el seu *Assaig sobre diverses arts*. Però, el que havia restat una teoria eixorca en les pàgines d'un llibre que gairebé ningú no llegia, es transformà en una font viva i fecundadora en mans dels Van Eyck, fins a tal punt que tots els seus contemporanis els creien inventors del procediment.

Per a Catalunya l'obra dels Van Eyck té més importància que per a qualsevulla altre país, car el procediment va arribar ací tan de pressa i va produir obres tan perfectes com les de Lluís Dalmau que han estat confoses amb les dels mestres belgues. Sense el retaule de l'Anyell Místic de Gand no tindria explicació *La Verge dels Consellers* de Barcelona.

La tesi tradicional fa els germans Hubert i Joan Van Eyck, nascuts a la vora del Mossa, a Maeseyck o bé a Alden Eyck, població del Limburg. El gran hauria treballat a Gand fins el 22 de setembre de 1426 que hi moria als cinquanta-sis anys d'edat.

En 1420 el patrici gantès Josse Vyt, que havia estat conseller municipal i havia d'ésser burgmestre, per a celebrar un èxit polític, va encomanar a Hubert Van Eyck la confecció i pintura d'un retaule consagrat al triomf de l'Anyell Místic.

Hubert hi treballaria sis anys deixant-lo molt avançat en morir. El seu germà Joan, nascut en 1390, fou l'encarregat d'acabar l'obra.

La finí l'any 1432 i des de primera hora fou tinguda per una meravella de la pintura.

Els llibres dels viatgers que visitaren Gand, el ressò despertat a diversos països d'Europa, especialment a Catalunya i Itàlia, la tradició del país i dels pintors flamencs, tot ha format un chor de lloances i, un ambient càlid entorn del retaule de l'Anyell Místic.

Resulta curiós que la imitació dels Van Eyck hagi florit més esponentosament que enlloc a Catalunya, on no han restat elogis literaris de l'obra i que no hagi estat imitat a penes a Itàlia, d'on sortiren uns ditrambes fervorosos.

Ciriaco d'Ancona, l'any 1450, elogia Joan Van Eyck; Bartolomeo Fazio, al llibre *De Viris Illustribus*, escrit de 1454 a 1455, diu que Joan és reputat el primer pintor del seu temps i l'inventor de moltes coses relatives als colors; Filarete i el pare de Rafael elogiaven càlidament Joan Van Eyck; Antonio de Beatis, que va acompanyar en el seu viatge des de Ferrara el cardenal d'Aragó, diu que el retaule de l'Anyell Místic, obra dels dos germans, que contempla l'any 1517, és

la pintura més bella de tota la cristiandat.

Vasari en la primera edició de les seves *Vides* d'artistes, fetes l'any 1550, elogia Joan com inventor de la pintura a l'oli; però en la segona hi afegeix Hubert.

Des de llavors el germà gran és afegit gairebé sempre com autor del retaule.

Però Joan va treballar principalment a Bruges i és considerat com artista d'aquesta

El políptic tancat

ciutat, i Bruges i Gand sempre han mantingut una rivalitat que dura encara avui, perquè totes dues creuen ésser la primera ciutat artística de Flandes.

Això ha enverinat el problema. Els de Gand sostenen que Hubert és l'autor de

Render, autor del llibre suau publicat, *Hubert Van Eyck, personnage de légende*, segons el qual l'existència del pintor de Gand és un mite inventat per la gelosia local.

Realment les proves documentals coetànies, que abunden tractant-se de Joan, són nul·les o febles quant a Hubert.

Als testimonis un xic posteriors, que aduïa més amunt, deu afegir-se la quarteta escrita a l'exterior d'una ventalla del políptic, la qual fou descoberta l'any 1823 amb ocasió d'una neteja.

Segons aquests versos llatins, «El pintor Hubert Eyck, el més gran que cap altre, començà l'obra que va finir el seu germà Joan, el segon en art, a obs de Josse Vyt, el 6 de maig de 1432».

El políptic obert mostra dotze compartiments i, tancat, en deixa veure altres dotze, entre els quals figuren els retrats del donador i la seva muller Isabel Borlunt. A principis del segle XVII desaparegué la pradella del retaule. Així i tot resulta excepcional de proporcions i de figures.

La llargada d'aquest article no permet afegir-hi l'explicació del políptic, basat en el capítol VII de l'Apocalipsi de Sant Joan.

Però és imprescindible recordar les vicissituds d'aquest magne conjunt de pintura. L'any 1781 l'emperador Josep II, que visità Gand, digué que era lamentable l'exhibició en un retaule de les figures nues d'Adam i Eva. Els dos compartiments foren arrencats i desats a les golfes de l'església. Tretze anys després tota la part central fou segrestada pels comissaris de la República i, com moltes altres obres d'art, preses ací i allà, engruixí el Museu del Louvre. Les dues ventalles anaren a fer companyia a Adam i Eva.

Fou retornat el centre l'any 1815, però les ventalles ja no li foren afegides, sinó que foren venudes l'any següent, per 1.000 francs, a l'holandès Van Nieuwenhuis, el qual les va revendre per 100.000 francs a un anglès que vivia a Alemanya. Aquest les va vendre al rei de Prússia.

Laborde va trobar cobertes de pols l'any 1847 les taules d'Adam i Eva, i l'any 1861 el Consell de fàbrica del temple les cedí al Museu de Brusselles.

Així el retaule tenia els seus disjuncta membra a tres llocs distints.

Finida la Gran Guerra, el Tractat de Versailles imposà a Alemanya el lliurament de la part del políptic que guardava, com una compensació als objectes d'art belga destruïts.

Per això nosaltres no hem hagut d'ajun-

El políptic de l'Anyell Místic, obert

gairebé tot el retaule. Amb ells s'ajunten historiadors com els autors dels voluminosos àlbums editats per l'*Association pour la publication de l'Art Flamand* i l'anglès Weale que compta dotze obres exclusives d'Hubert Van Eyck.

Darrerament la tesi tradicional ha estat defensada per l'il·lustre recercador de la història de l'art flamenc M. Hulín de Loo, al qual s'ajunta Edouard Michel en el treball que publica al darrer número de la *Gazette de Beaux-Arts*.

Davant d'aquesta tesi gantesa s'arborà la tesi brugiana que té el seu paladí en Emile

tar els nostres planys als dels qui sospiraven per veure reunides totes les parts del políptic.

Deixant el carrer de Catalunya — oh emoció de trobar en una ciutat grisa i solenne tan estranya a la nostra vida com és Gand, el carrer més prestigiós dedicat a la nostra pàtria! — entràvem a l'església de Sant Bavon i podíem embadalir-nos en la contemplació del retaule de l'Anyell Místic, que té reunits tots els seus membres dispersos fins fa poc.

MIGUEL CAPDEVILA

HA SORTIT:

El que he vist a Can Parés

en els darrers quaranta anys

Memòries d'Enric Galwey

PTES. 4

Es ven a la Sala Parés

raspalls per a tots els usos

articles de neteja—objectes per a presents

rambla catalunya, 40

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Aguilers, 1 i Via Laietana, 4 Tel. 15524 - BARCELONA

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastènia. Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertigens, fadiga corporal, tremolors, dispepsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Ls. Gragees potencials del Dr. Solvré,

més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als que en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treball excessiu, tant físic com moral o intel·lectual, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Solvré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre's sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.—Dirigit-se i tramfant 0'25 ptes. en segells de correu per al franquig a Oficines Laboratoris Sôk-targ, carrer del Ter, 16. Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

El 1900 al Coliseum

Amb motiu de presentar *La Veu del Vespre* el film *Lady Lou*, la pel·lícula que introduï (no hem d'oblidar que a Barcelona ha estat presentada amb cert retard) el 1900 al cinema, el grup amateur Junior F. C. improvisà damunt l'escenari del Coliseum una lleugera evocació del 1900 barceloní.

No hem de presentar als nostres lectors aquest grup amateur modelic, tant pel que toca a la disciplina, com a la comprensió de tot el que es proposen. Divendres a la nit obtingueren un nou èxit davant la concurrència que el reclam de *La Veu del Vespre* i la disciplina política havien aplegat al Coliseum. Figuraren una escena de carter amb un xarlatan que explicava un romanço del temps davant dels transeünts, abillats amb vestits autèntics de l'època que feien reviuire les modes oblidades i que en parelles anaven desfilant per l'escenari. Un poeta llegí una poesia típica del sentimentalisme preciosista que tant s'estilava aleshores, i en acabar, acompanyats per l'orquestra del mestre Blai Net, les parelles ballaren un dels valsos més famosos d'entre els que havien fet les delícies de la generació que ens ha precedit.

Aquesta representació del Junior tingué la virtut d'alarmar alguna consciència d'extremada susceptibilitat artística.

—Vostès creuen que pot sortir un drapaire en un escenari tan distingit com el del Coliseum? — preguntà.

El que no té preu, és que l'autor d'aquesta pregunta fou el senyor Borí, que pot fer de director d'un local tan distingit com el Coliseum.

Corresponent a tanta distinció, el local s'ompli de gent molt distingida, car essent organitzada per *La Veu*, la sessió prengué caràcter d'acte de disciplina política. Poc esperava la concurrència trobar-se amb un film com *Lady Lou* i amb una actriu com Mae West! La disciplina política no pogué frenar del tot la protesta, que, manifestada en forma lleu acabat el film, prengué proporcions més grans entre bastidors, de tal manera que l'endemà de la sessió, el lector de *La Veu* s'assabentava que aquest diari havia presentat el film amateur de Xavier Güell, *Ritmes d'un port*, i l'evocació del 1900 del Junior; la casa Paramount havia contribuït a la sessió amb *Lady Lou*, film que *La Veu*, la qual abans de la sessió dedicava articles sencers a ell i a la seva protagonista, liquidava en tres ratlles després de la sessió, com si es tractés d'un poc important film de complement.

No diríem que ja ho prevèiem, volent fer el viu a posteriori, si en el nostre número passat, abans doncs de l'estrena de *Lady Lou*, un comentarista, sorprèn que *La Veu* patrocinés un film com aquest, no hagués escrit quatre ratlles: *Lady Lou entra a la Lliga*, en les quals es deia, en to lleuger, el que s'havia d'haver acudit als organitzadors de la sessió, que tothom tenia per persones serioses.

Però aquell comentarista es va precipitar una mica: *Lady Lou*, a despit d'esser presentada a la Lliga per un dels seus més rellevants personatges, no ha estat accep-

tada. La sensació experimentada per les virtuoses dames del casal del passeig de Gràcia degué ésser la mateixa que tindrien si un dia es trobaven amb la proposta d'admissió de la Chelito o de la Cachavera. El casament de *Lady Lou* amb el príncep de la policia, tot i poder tenir l'aire d'una promesa d'esmena, no fou considerat com suficient per a permetre-li d'alternar amb senyores honrades.

Hem llegit en algun lloc que una dama americana, després d'haver vist Mae West a la pantalla, va dir:

—Aquesta dona remena les anques d'una manera molt poc senyora.

—Es que jo no ho sóc una senyora — va replicar Mae West en ésser-li reportada aquella opinió.

Mae West

Més val doncs que la Lliga s'hagi donat a temps de la mena de persona amb qui es jugava els diners. Un dia s'hauria trobat amb el segon film famós de Mae West, *No sóc un àngel*, encara més amanit d'aquell *sex appeal* acanallat de la gran actriu (*atmosphère de rut gras, épais, bestial*), ha dit, parlant d'aquest film, una revista liberal, molt més seriosa que *La Veu del Vespre*. Ens hem entretingut massa amb aquest incident graciós — graciós, naturalment, per als que no som de la Lliga ni de *La Veu* — per a parlar amb l'extensió deguda d'un film com *Lady Lou* i, sobretot, d'una actriu com Mae West.

El film, en si mateix, no té gran cosa més que un dels bons films de la mala vida americana, l'acció del qual és situada al 1900 per conveniències de la protagonista, ja que, amb vestits i mobiliari actuals, es podria igualment desenrotllar avui. (Si *La Veu* volia evocar el 1900, podia triar, per exemple, *La dame de chez Maxim*, intransplantable a una altra època.

El que dona valor a *Lady Lou* és, sense cap mena de dubte, el talent de la protagonista, aquesta Mae West plebea i esqueixada, ideal de beutat d'imaginacions sensuais de col·legial i de senyors de certa edat, però, indubtablement, una de les més grans actrius del cinema.

I el que li dona importància és la repercussió que ha tingut, no pas perquè plantej cap problema, sinó perquè ha imprès a l'estètica femenina i a les modes unes directives que no s'estilaven des de la guerra ençà; és, també, la introducció del 1900 en el cinema, coincidint amb un interès, en altres aspectes, envers les coses d'aquella època.

Però de tot això ja tindrem temps de parlar-ne.

MUSICA I RADIO

MÈTODES I OBJECTIUS

Nous camins de la pedagogia musical

Hi ha pocs problemes que es prestin tan poc a ésser estabilitzats, a ésser reduïts a una base sòlida o a algunes fórmules permanents, com els de la pedagogia. Exposats no sols als canvis més o menys ràpids de tots els valors morals i polítics d'una època, els mètodes es troben a mercè alhora de les experiències i àdhuc als capricis individuals de bon nombre de professors.

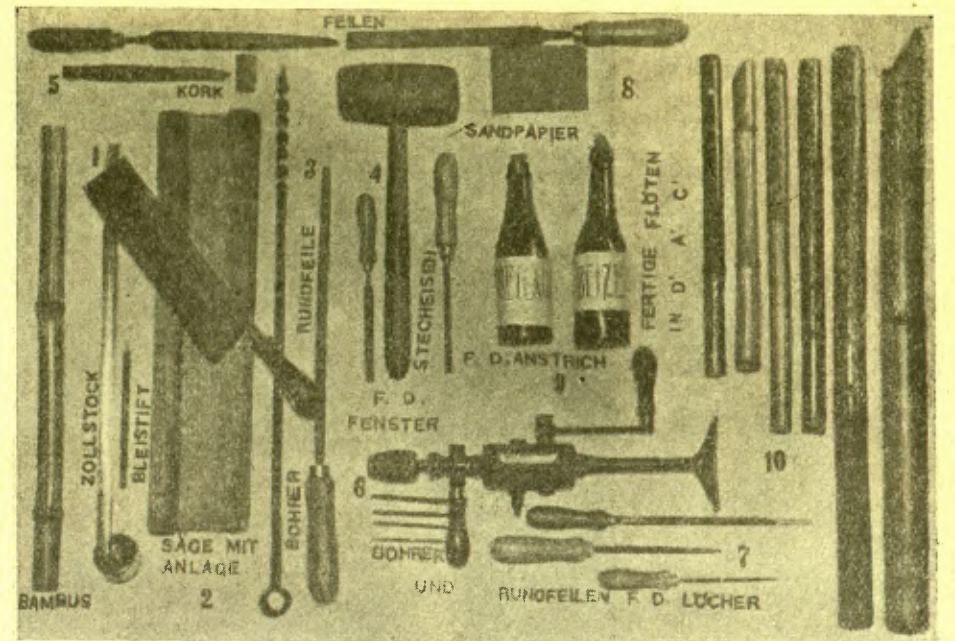
De bell antuvi podem observar dues concepcions la diferència fonamental de les quals consisteix en una apreciació totalment oposada de l'objectiu de la pedagogia musical i en conseqüència del valor dels mètodes aplicats. L'una, provinent de França i estesa també per Espanya, com hem pogut constatar a través del llibre de M. Borgunyó — esmentat en aquestes mateixes pàgines, no fa gaire temps —, veu l'objectiu de tota pedagogia en les escoles i en primer lloc en el perfeccionament de les veus infantils. L'ideal és el cor que sàpiga cantar de la manera més perfecta la rica literatura coral. En el camí que mena a aquest objectiu tota la riquesa de la vida musical deu trobar-se implicada. D'aquesta manera el solfeig esdevé el centre de la pedagogia escolar. El nom i l'obra del gran pedagog Gedalge han esdevingut exemplars en aquest estil d'educació musical.

La pedagogia alemanya, al contrari, ha arribat a altres idees i a altres resultats. Ella també, com l'escola francesa, es preocupa de propagar els coneixements principals de la comprensió musical, de l'educació de l'oïda i del desenrotllament perfecte del cant. Però tots aquests factors, reconeguts i cultivats ells també, no esdevenen mai un objectiu ni es troben en el primer pla de

l'ensenyament musical. La música és considerada com un mitjà i potser el més perfecte de tots, per a evocar una sèrie de qualitats que ultrapassen considerablement els límits estrets de l'art en el sentit artístic i esotèric de la paraula. La música enclou un

jocs d'infants dirigits pel mestre Joan Llongueres. És a la llum de les idees exposades aquí que volem tractar de demostrar la nostra disconformitat.

Sense voler dubtar ni llunyanament del zel constant i de la bona fe del mestre Llongueres.

El que cal per a construir una flauta de bambú (Kallmeyer)

fort element de sociabilitat humana, d'esperit col·lectiu, de comunitat superior a l'egoisme solitari de l'individu. La música per excel·lència sap evocar alhora les forces creadores de l'infant i li permet desplegar tota una activitat espontània i gairebé sempre d'una riquesa insospitada. El professor de l'antiga escola, amb el punxó a la mà, ha estat destronat i reemplaçat pel jove camarada de treball que viu amb els infants i no té altra missió que la de combinar, de provocar i d'encoratjar els resultats i les percepcions trobades pels propis deixebles. No es tracta pas de dir al deixeble el que sap el professor. No es tracta tampoc d'impartir solucions fetes. «Més val cercar que trobar, perquè trobar pot significar ben prompte la fi de tot esforç», diu Arnold Schönberg en el seu famós *Tractat d'Harmonia*. La primera frase d'aquest llibre clàssic ens revela tot l'esperit del pedagog modern, tota la transformació del seu significat i de la seva funció: «Aquest llibre — diu en el preàmbol — l'he après dels meus deixebles.»

Pot satisfer-nos, doncs, que Borgunyó, en el seu llibre ben meritori a despit de tot, parli diverses vegades dels «veritables» valors, de l'«esperit de depuració artística» que el professor ha de «transferir al seu deixeble». Tota la concepció pedagògica que aquestes citacions revelen es troba excessivament influenciada per l'ideal de virtutós del segle passat. Quin és el sentit d'un cor escolar? Segurament que no és el d'esser un instrument que permeti al professor impartir-li «la seva» concepció de la interpretació, extreure'n efectes, matisos i impressions. Cantar com un virtuós professional no té cap valor per al jove cantaire. Un cor no és un grup de solistes ambiciosos i vanitosos, sinó una veritable totalitat on cadascú deu experimentar l'emoció del conjunt del text i de la música, del qual es fa interpret. Es per això que avui sabem com és d'equivat de tractar i considerar cada petit pianista al començament dels seus estudis com si volgués arribar a ésser un veritable pianista. Aquesta és la raó per que els grans editors de música per a la joventut, els Kallmeyer de Wolfenbüttel, els Frères Hug et Cie. de Zuric, els Bärenreiter de Cassel, els B. Schott de Magúncia i altres s'han preocupat de molts anys ençà d'editar no sols per als pianistes, sinó també per als cors escolars, els grups instrumentals, etc., una rica literatura clàssica i moderna a l'altura dels joves exocutants, donant-los la possibilitat d'interpretar i d'estudiar tota la literatura musical de Palestrina a Hindemith, de Bach a Schütz a Brahms en les obres d'aquests autors que s'adapten a les possibilitats tècniques dels joves aficionats. I per ampliar les possibilitats instrumentals, s'ha començat ja a ensenyar a construir-se els propis instruments, cosa que permet a tothom tocar la flauta i posseir aquest instrument per pocs diners.

Construir-se de tant en tant instruments, interpretar obres que no exigeixin la virtuositat d'un Liszt o d'un Kreisler, interpretar per a un mateix i fer-ho bé, sense falses pretensions, sense voler competir amb els professionals, sols consagrat a la música, sense cercar l'aplaudiment d'un públic, heus ací la nova manera de fer música que sembla guanyar cada dia més terreny. Prometrem un dia parlar més extensament dels

gueres, no podem amagar la nostra malaise quan pensem en una d'aquelles deplorables sessions de l'Institut de Rítmica. El mètode de Jaques Dalcroze, tal com ens fou mostrat, tenia a ben segur el seu valor i la seva importància quan aparegué. Fou el primer mètode que posà l'atenció sobre el cos humà i la gran importància del seu exercici per al benestar i l'harmonia de la personalitat. Avui dia en què la gimnàstica ha deslliurat i ha emancipat el cos i ha fet seu el món, aquest mètode no té cap raó de subsistir.

Tot el que sota l'estil de Dalcroze ens fou mostrat aquell dia no era ni gimnàstica, ni dansa, ni veritable acció escènica. No hi ha, doncs, cap valor gimnàstic-esportiu. El valor educatiu musical és gairebé nul, puix les melodies són gairebé totes inventades de la mateixa manera. I encara quan les melodies són per a ésser cantades soles, el piano no té cap raó d'acompanyar. Tots els moviments quasi gimnàstics dels infants, tots ells, gairebé, inactius i forçats, es reduïen a alguns moviments fonamentals que no admeten cap varietat. No resta marge per a l'activitat improvisadora i la col·laboració infantil, no resta cap vàlvula per a la vitalitat i l'espontaneïtat dels infants en la qual consisteix l'únic valor de tota activitat pedagògica. Tot succeeix sota el control de les persones d'edat i és fabricat per al públic, públic que certament es divertia molt, aplaudia, reclamava repeticions. Els infants esperaven això, puix que no jugaven per a ells, sinó sempre de cara al públic. Finalment, els textos de les cançons estaven ben lluny del món dels infants. Es movien en reflexions metafísiques i contemplatives allunyades del món infantil o en evocacions d'inquietuds o d'idees sols pròpies de persones grans. Els pobres infants no podien restar en el seu món natural; com en el meravellós *Bastim una ciutat* d'Hindemith, sinó que es veien forçats a referir-se i a comparar-se incessantment, i ben sovint d'una manera insípida, amb temes i idees que són ben lluny de la imaginació pròpia de llur edat.

Una sèrie d'articles completaran aquestes diversos punts de vista generals i preliminars.

Otto MAYER

The Majorca Sun and The Spanish Times

El més important setmanari anglès que es publica a Espanya. Llegit per tots els anglesos i americans

25 cèntims en tots els quioscos

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Telèg: "Carburós"

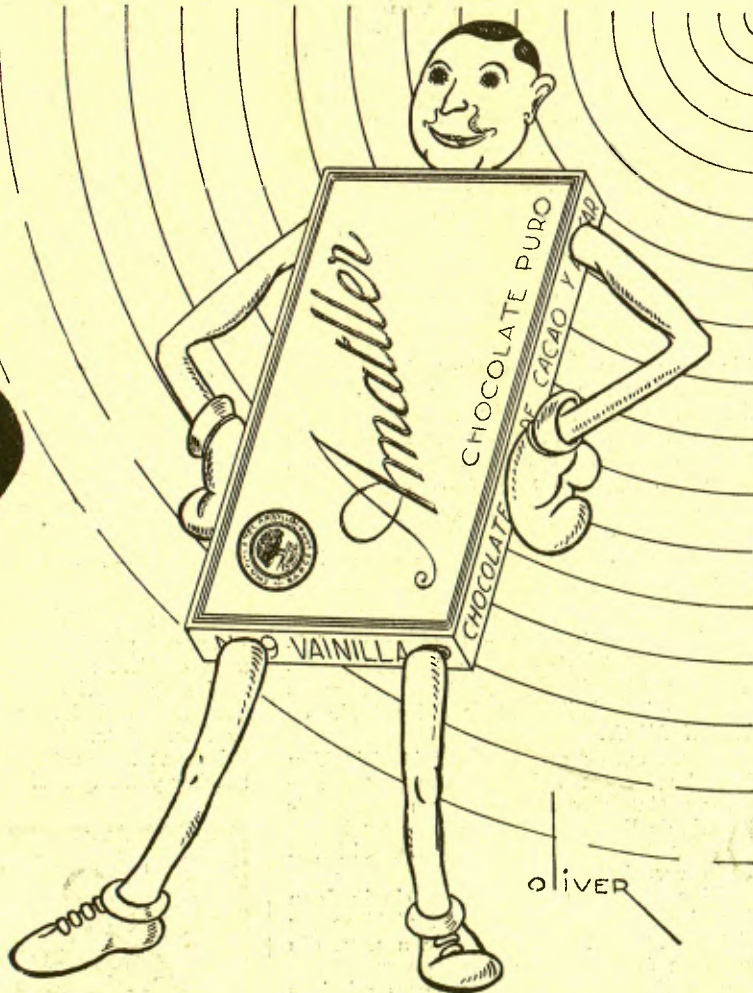
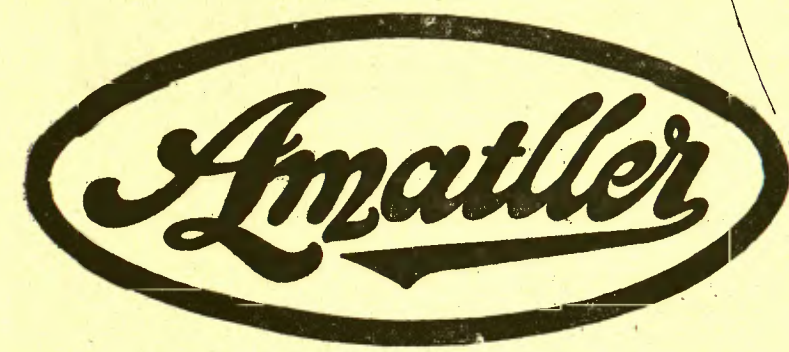
BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BOMBADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

XOCOLATA

ES LA MILLOR

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA

Exit en a mida
Corbates innarruables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655